

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

*Георгафічний факультет
Кафедра географії та менеджменту туризму*

**Аналіз транскордонного співробітництва україна-
румунія в межах міжнародного туризму**
Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Виконала:

Студентка 4 курсу, 410 групи

Зюзіна Катерина Русланівна

Керівник:

кандидат географічних наук, доцент

Іванунік Віталій Олександрович

*До захисту допущено
на засіданні кафедри*

протокол № _____ від _____ 2024 р.

Зав. кафедрою _____ доц. Король О.Д.

ЧЕРНІВЦІ – 2024

АНОТАЦІЯ

Зюзіна К.Р. Аналіз транскордонного співробітництва Україна-Румунія в межах міжнародного туризму.

Дослідження присвячене вивченню історичних передумов та сучасних тенденцій транскордонного співробітництва між Україною та Румунією в сфері туризму. Робота аналізує історичний розвиток відносин між двома країнами, особливо зосереджуючись на еволюції туристичних зв'язків. Важливе місце займає огляд сучасного стану туристичної інфраструктури Румунії та її привабливих напрямків.

У першому розділі дослідження розглядається історичний розвиток відносин між Україною та Румунією, включаючи ключові події та фактори, що сприяли формуванню тісних туристичних зв'язків. Проаналізовано, як історичні події вплинули на сучасні аспекти співробітництва та взаємодії в туристичній сфері.

Другий розділ присвячений аналізу сучасного стану розвитку туризму в Румунії. Розглянуто інфраструктуру, основні туристичні напрямки та атракції, що роблять Румунію привабливою для туристів. Особлива увага приділяється перспективам розвитку туристичної галузі та можливостям для поглиблення співпраці з Україною.

Третій розділ дослідження фокусується на тенденціях привабливості транскордонного співробітництва між Україною та Румунією в туризмі. Вивчено основні напрямки та проекти, що сприяють розвитку туристичного співробітництва, а також вплив культурних та природних ресурсів на привабливість регіону. Аналізуються переваги та виклики румунської транспортної інфраструктури для українського туристичного ринку та перспективи розвитку транспортних зв'язків між країнами.

Четвертий розділ аналізує привабливість румунської транспортної інфраструктури для українського туристичного ринку. Огляд транспортної інфраструктури Румунії включає оцінку її сучасного стану та перспектив розвитку. Розглянуто переваги та виклики для України при адаптації румунської транспортної інфраструктури, а також перспективи розвитку транспортних зв'язків між Україною та Румунією.

Ключові слова: транскордонне співробітництво, Україна, Румунія, туризм, туристична інфраструктура, транспортні зв'язки, історичний розвиток, культурні ресурси.

SUMMARY

Ziuzina K.R. Analysis of Ukraine-Romania cross-border cooperation in international tourism.

The study is devoted to the study of historical prerequisites and modern trends of cross-border cooperation between Ukraine and Romania in the field of tourism. The work analyzes the historical development of relations between the two countries, especially focusing on the evolution of tourist relations. An important place is the review of the current state of the tourist infrastructure of Romania and its attractive destinations.

The first chapter of the study examines the historical development of relations between Ukraine and Romania, including key events and factors that contributed to the formation of close tourism ties. It is analyzed how historical events influenced modern aspects of cooperation and interaction in the tourism sphere.

The second chapter is devoted to the analysis of the current state of tourism development in Romania. The infrastructure, main tourist destinations and attractions that make Romania attractive for tourists are considered. Special attention is paid to the prospects for the development of the tourism industry and opportunities for deepening cooperation with Ukraine.

The third section of the study focuses on trends in the attractiveness of cross-border cooperation between Ukraine and Romania in tourism. The main directions and projects contributing to the development of tourism cooperation, as well as the influence of cultural and natural resources on the attractiveness of the region, were studied. The advantages and challenges of the Romanian transport infrastructure for the Ukrainian tourist market and the prospects for the development of transport links between the countries are analyzed.

The fourth chapter analyzes the attractiveness of the Romanian transport infrastructure for the Ukrainian tourist market. An overview of Romania's transport infrastructure includes an assessment of its current state and development prospects. Advantages and challenges for Ukraine in the adaptation of the Romanian transport infrastructure, as well as prospects for the development of transport links between Ukraine and Romania are considered.

Keywords: cross-border cooperation, Ukraine, Romania, tourism, tourist infrastructure, transport links, historical development, cultural resources.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1	8
ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНА-РУМУНІЯ	8
1.1. Історичний розвиток відносин між Україною та Румунією	8
1.2. Еволюція туристичних зв'язків між Україною та Румунією	13
Висновки до розділу 1	19
РОЗДІЛ 2	21
СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ РУМУНІЇ	21
2.1. Туристична інфраструктура Румунії: сучасний стан та перспективи розвитку	21
2.2. Основні туристичні напрямки та атракції Румунії	32
Висновки до розділу 2	37
РОЗДІЛ 3	39
ТЕНДЕНЦІЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНА-РУМУНІЯ В ТУРИЗМІ	39
3.1. Основні напрямки та проекти транскордонного туристичного співробітництва	39
3.2. Вплив культурних та природних ресурсів на туристичну привабливість регіону	50
Висновки до розділу 3	53
РОЗДІЛ 4	55
ПРИВАБЛИВІСТЬ РУМУНСЬКОЇ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО ТУРИСТИЧНОГО РИНКУ	55
4.1. Огляд транспортної інфраструктури Румунії	55
4.2. Переваги та виклики для України при адаптації румунської транспортної інфраструктури	64
4.3. Перспективи розвитку транспортних зв'язків між Україною та Румунією	67
Висновки до розділу 4	69
ВИСНОВКИ	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	73

ВСТУП

Актуальність дослідження проявляється у дослідженні тенденцій розвитку транскордонного співробітництва у сфері міжнародного туризму між Україною та Румунією. Транскордонне співробітництво є важливою складовою розвитку міжнародного туризму, оскільки сприяє покращенню взаєморозуміння та зміцненню культурних, економічних та соціальних зв'язків між країнами. Таке співробітництво дозволяє створювати спільні туристичні продукти, які можуть привабити більшу кількість туристів, підвищуючи таким чином економічну вигоду для обох країн. Значну увагу варто присвятити дослідженню українсько-румунського транскордонного співробітництва у туристичній галузі. Показники розвитку спільних туристичних програм та проєктів, а також кількість туристів, що відвідують обидві країни, свідчать про значний потенціал для зростання. Спільні ініціативи, такі як розробка маршрутів, що включають відвідування визначних місць обох країн, можуть підвищити привабливість цих напрямків для іноземних туристів.

Туристичний потенціал транскордонного співробітництва між Україною та Румунією має бути представлений та розвиватися шляхом впровадження нових туристичних маршрутів та програм, що сприятиме подальшому розвитку туристичної індустрії в обох країнах. Важливим аспектом є також розвиток інфраструктури, яка забезпечить комфортні умови для туристів під час їхніх подорожей. Інвестиції в транспортні мережі, готельний бізнес, ресторани та інші сервіси, пов'язані з туризмом, сприятимуть покращенню якості обслуговування та залученню більшої кількості відвідувачів. Крім того, співпраця між Україною та Румунією у сфері туризму може стати важливим фактором для зміцнення культурних зв'язків між країнами. Проведення спільних культурних заходів, фестивалів та виставок, що відображають національні традиції та історичну спадщину

обох народів, сприятиме взаємному збагаченню та розширенню горизонтів громадян обох країн.

Об'єкт бакалаврського дослідження – транскордонне співробітництво між Україною та Румунією у сфері міжнародного туризму, що розглядається в контексті функціонування туристичного ринку.

Предметом дослідження є аналіз причин та наслідків туристичних подорожей, пов'язаних з транскордонним співробітництвом між Україною та Румунією.

Методи бакалаврського дослідження – літературний метод, метод класифікації та типізації (впорядкування досліджуваних об'єктів), картографічний метод.

Метою роботи є встановлення взаємозв'язків і впливу чинника транскордонного співробітництва між Україною та Румунією для розвитку міжнародного туризму, в основі яких лежить світова тенденція туристичних мандрівок.

Мета дослідження здобувається шляхом виконання поставлених завдань:

- дослідити історичний розвиток відносин між Україною та Румунією;
- проаналізувати еволюцію туристичних зв'язків між Україною та Румунією;
- оцінити сучасний стан туристичної інфраструктури Румунії та перспективи її розвитку;
- визначити основні туристичні напрямки та атракції Румунії;
- дослідити основні напрямки та проєкти транскордонного туристичного співробітництва між Україною та Румунією;
- оцінити вплив культурних та природних ресурсів на туристичну привабливість регіону;
- провести огляд транспортної інфраструктури Румунії;

- визначити переваги та виклики для України при адаптації румунської транспортної інфраструктури;
- окреслити перспективи розвитку транспортних зв'язків між Україною та Румунією.

Структура роботи. Складається зі вступу, 4 розділів, списку використаних джерел. Повний обсяг роботи – 79 сторінок. Бакалаврська робота ілюстрована та має 6 рисунків, 3 графіка, а також робота містить 8 таблиць.

РОЗДІЛ 1

ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНА-РУМУНІЯ

1.1. Історичний розвиток відносин між Україною та Румунією

Україна розвиває різнобічні відносини добросусідства з Румунією як на двосторонньому рівні, так і в рамках міжнародних та регіональних структур. Ці відносини ґрунтуються на багатовікових історичних зв'язках, що формувалися протягом століть.

Інтерес до послідовної підтримки та висхідного розвитку українсько-румунського діалогу виринає з глибин сивої давнини енеолітичної культури Трипілля — Кукутень. Це були часи, коли на територіях сучасної України та Румунії існували давні цивілізації, що вже тоді підтримували певні форми співіснування та обміну. Протягом багатьох століть ці зв'язки супроводжувалися невичерпними культурними та духовними обмінами, які залишаються актуальними й нині [18].

Історія багатовікового українсько-румунського співжиття пронизана прикладами плідного взаємозбагачення двох народів культурно-духовними цінностями, встановлення династичних шлюбних зв'язків між княжими дворами та обміну видатними духовно-просвітницькими постатями. Так, Київська княгиня Євдокія була дружиною воєводи Стефана Великого, що свідчить про міцні політичні та культурні зв'язки між українськими та румунськими землями. Відомі також приклади шлюбних зв'язків, які сприяли зміцненню відносин між країнами. Наприклад, князь Михайло Вишневецький побрався з княжною, дочкою молдовського воєводи Ієремії Могили. Про романтичний шлюб Тиміша Хмельницького та Руксандри Лупу написано чимало творів відомими українськими, румунськими та зарубіжними письменниками. Ці союзи не тільки зміцнювали політичні альянси, але й сприяли культурному обміну та взаємозбагаченню [18].

Румунська земля також стала місцем останнього спочинку для полум'яних борців за незалежність України Івана Мазепи та Пилипа Орлика, що свідчить про історичну глибину взаємозв'язків між нашими народами. Це були люди, які залишили значний слід в історії обох країн і стали символами боротьби за свободу і незалежність.

Культурно-освітні зв'язки між Україною та Румунією також мають глибоке коріння. Професор Київської колегії Софроній Почацький заснував у 1640 році у Яссах першу слов'яно-греко-латинську колегію, а через рік київські ченці започаткували в столиці Молдови друкарську справу. «Слов'янська граматика» українця Мелентія Смотрицького, що у 1697 році була перевидана у Снаговському монастирі, впродовж багатьох років використовувалася як навчальний посібник у князівській школі Бухареста [49].

У XVIII столітті, полтавець Паїсій Величковський сприяв відновленню на румунських землях монастирського життя, перетворивши святі обителі у справжні духовно-просвітницькі цитаделі православ'я. Водночас нащадок молдовських князів Петро Могила став духовним лідером України, зробивши значний внесок у розвиток української церкви та освіти [56].

Літературні та культурні обміни між Україною та Румунією також мають тривалу історію. Українська письменниця Ольга Кобилянська народилася в місті Гура Гуморулуй, а класик румунської літератури Міхай Емінеску свою першу освіту здобував у Чернівецькій гімназії, де вивчав українську мову та культуру, що свідчить про те, що культурні взаємовпливи між нашими народами мали місце на всіх рівнях і сприяли формуванню спільної культурної спадщини.

Україна козацької доби підтримувала посольські зв'язки практично з усіма її сусідами, серед яких були і Молдова та Валахія. Дипломатичні відносини між Україною та румунськими князівствами мали велике значення для обох сторін, адже дозволяли встановлювати політичні та економічні контакти, сприяли взаємному захисту та підтримці. Ці зв'язки допомагали в

розбудові мирного співіснування та створювали передумови для розвитку майбутнього транскордонного співробітництва.

Обмін дипломатичними представництвами мав місце і між Українською Народною Республікою та Румунією. У період 1918-1921 років у Ясах, а згодом у Бухаресті, діяла українська місія, яку по чергово очолювали А.Галіп, М.Галаган, В.Дашкевич-Горбацький і К.Мацієвич. У Києві уповноваженими румунського уряду були генерали К.Коанда і К.Концеску. Ці місії працювали над зміцненням політичних та економічних відносин між двома країнами в період великих історичних змін та потрясінь [49].

Схожість стратегічних орієнтирів України і Румунії формує підґрунтя розбудови та зміцнення сучасних відносин між двома державами на основі європейських демократичних цінностей. Обидві країни прагнуть інтеграції в європейські та євроатлантичні структури, що створює додаткові можливості для поглиблення співпраці у різних сферах. Важливою складовою цієї співпраці є спільні зусилля щодо забезпечення безпеки та стабільності в регіоні.

Розвиток та удосконалення потенціалу геостратегічного, торговельно-економічного, людського і культурного українсько-румунського співробітництва на засадах добросусідства, обопільної довіри та поваги до інтересів кожної зі сторін, конструктивізму та взаємовигідного партнерства є важливими факторами у справі забезпечення і зміцнення стабільності, безпеки та співробітництва як у регіоні, так і в Європі. Співробітництво в рамках міжнародних та регіональних організацій сприяє вирішенню спільних проблем та викликів, таких як боротьба з тероризмом, нелегальною міграцією та торгівлею людьми.

Українсько-румунські відносини також мають важливий культурний вимір. Протягом століть обидва народи взаємно збагачували один одного культурними досягненнями, літературою, мистецтвом та науковими знаннями. Взаємні культурні обміни сприяють кращому розумінню та

взаємоповазі між українцями та румунами. Такі контакти дозволяють зберігати та передавати наступним поколінням багатий культурний спадок.

Після проголошення незалежності України у 1991 році, обидві країни почали активно розвивати двосторонні відносини. У 1992 році відбулося підписання Договору про добросусідство та співробітництво між Україною та Румунією. Цей договір заклав основи для розвитку співпраці у політичній, економічній та культурній сферах. Одним із важливих аспектів цього договору було взаємне визнання державних кордонів та зобов'язання поважати територіальну цілісність обох країн [18].

У 2000-х роках відносини між Україною та Румунією продовжували розвиватися. Важливим кроком стало підписання у 2003 році Договору про делімітацію державного кордону в Чорному морі. Цей договір став важливим кроком до вирішення тривалих територіальних суперечок між двома країнами. Водночас, у 2004 році Румунія стала членом НАТО, що сприяло зміцненню співпраці у сфері безпеки між Україною та Румунією [18].

З приходом до влади Віктора Януковича у 2010 році, Україна оголосила про своє прагнення до європейської інтеграції. Румунія, як член Європейського Союзу з 2007 року, підтримувала євроінтеграційні прагнення України. У 2013 році, напередодні саміту Східного партнерства у Вільнюсі, Румунія активно підтримувала підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Хоча ця угода не була підписана під час саміту через відмову Януковича, події Євромайдану у 2013-2014 роках призвели до кардинальних змін в українській політиці [59].

Після Революції Гідності у 2014 році, нове керівництво України активно працювало над зміцненням відносин з Європейським Союзом та сусідніми країнами. Румунія стала однією з перших країн, яка підтримала Україну у її боротьбі проти російської агресії в Криму та на Донбасі. У 2014 році Румунія надала Україні гуманітарну допомогу та підтримку на міжнародній арені.

У 2016 році відбулося підписання угоди про малий прикордонний рух між Україною та Румунією, що сприяло спрощенню перетину кордону для мешканців прикордонних районів. Також було посилено співпрацю у сферах економіки, транспорту та енергетики.

З обранням Володимира Зеленського президентом України у 2019 році, відносини між Україною та Румунією продовжили розвиватися у позитивному напрямку. У 2020 році відбулося підписання Декларації про стратегічне партнерство між Україною та Румунією, яка визначила основні напрямки співпраці на наступні роки [18].

У 2021 році, під час пандемії COVID-19, Румунія надала Україні значну гуманітарну допомогу, включаючи медичне обладнання та вакцини. Також було посилено співпрацю у сфері безпеки, зокрема у рамках спільних військових навчань та обміну інформацією щодо боротьби з тероризмом [26].

Після початку повномасштабної війни в Україні у 2022 році, Румунія швидко відреагувала, висловивши свою солідарність та підтримку Україні. Румунія надала значну гуманітарну допомогу, включаючи прийом великої кількості українських біженців, забезпечення їх тимчасовим житлом, медичною допомогою та іншими необхідними ресурсами [7]. Крім того, Румунія активно підтримувала Україну на міжнародній арені, закликаючи до жорстких санкцій проти Росії та надаючи військову допомогу, включаючи поставки зброї та амуніції. Румунія також сприяла постачанню гуманітарних вантажів до України, організовуючи транспортні коридори та надаючи логістичну підтримку. Ці дії стали важливим внеском у підтримку українського народу в часи кризи та зміцненням двосторонніх відносин між країнами [6].

На сьогоднішній день Україна та Румунія активно співпрацюють у рамках різних міжнародних організацій, включаючи ООН, ОБСЄ та Раду Європи. Спільні проекти у сфері інфраструктури, енергетики та туризму сприяють зміцненню економічних зв'язків між двома країнами [2].

Важливим аспектом співпраці є розвиток транскордонних проектів, таких як покращення транспортної інфраструктури та створення нових туристичних маршрутів. Заходи сприяють не лише економічному зростанню, але й зміцненню культурних зв'язків між українцями та румунами [1].

Таким чином, відносини між Україною та Румунією пройшли довгий шлях від перших дипломатичних контактів до сучасного стратегічного партнерства. Саме історичні зв'язки стали фундаментом для сучасного транскордонного співробітництва, яке має величезний потенціал для розвитку у сфері міжнародного туризму та інших галузях.

1.2. Еволюція туристичних зв'язків між Україною та Румунією

Туристичні зв'язки між Україною та Румунією мають глибокі історичні корені, що беруть початок ще з радянської епохи, коли подорожі між радянськими республіками та сусідніми соціалістичними країнами були обмежені, але все ж можливі. У цей період туристичні обміни мали переважно організований характер, а подорожі здійснювалися в рамках турів, організованих державними туристичними агентствами, такими як "Інтурист" в СРСР. У радянські часи туристичні обміни між Україною та Румунією були важливим засобом культурної дипломатії. Організовані групові поїздки, зокрема, тури до історичних та культурних пам'яток, проводилися з метою зміцнення дружніх відносин між соціалістичними країнами. Наприклад, українські туристи могли відвідати замок Пелеш у Сіная, Чорноморське узбережжя в Констанці та інші визначні місця Румунії, тоді як румунські туристи відвідували Київ, Львів та Одесу, де знайомилися з культурною спадщиною України [3, с. 68].

Після Другої світової війни туристичні обміни обмежувалися організованими груповими поїздками, які мали більше культурно-просвітницький характер, ніж розважальний або індивідуальний. Туристичні агентства організовували поїздки до музеїв, театрів та історичних пам'яток, що дозволяло громадянам обох країн ознайомитися з культурою та історією

своїх сусідів. Наприклад, під час візитів до Румунії українські туристи відвідували музеї, такі як Національний музей мистецтва Румунії в Бухаресті, де вони могли ознайомитися з румунським мистецтвом та культурною спадщиною [5].

У радянські часи також проводилися спільні культурні заходи, які сприяли зміцненню туристичних зв'язків між Україною та Румунією. Фольклорні ансамблі, театральні трупи та художні колективи часто брали участь у фестивалях та культурних обмінах, що дозволяло представникам обох народів знайомитися з традиціями та мистецтвом один одного. Наприклад, українські фольклорні ансамблі виступали на румунських фестивалях, таких як Фестиваль фольклору у Сібіу, а румунські колективи брали участь у подібних заходах в Україні. Варто зазначити, що подорожі в цей період супроводжувалися значними обмеженнями та труднощами. Політичний контроль та ідеологічний нагляд були важливою частиною організації поїздок. Учасники турів часто супроводжувалися гідами, які контролювали дотримання політичної лінії та відповідали за інформування туристів про "правильні" погляди на культурні та історичні події. Однак, незважаючи на ці обмеження, подорожі все ж дозволяли розширити культурні горизонти та сприяли зміцненню дружніх відносин між Україною та Румунією. Організовані поїздки та культурні обміни стали основою для майбутнього розвитку туристичних зв'язків після здобуття Україною незалежності у 1991 році. Накопичений досвід та встановлені контакти між туристичними агентствами, культурними установами та організаціями дозволили швидко адаптуватися до нових умов та продовжити розвивати туристичні відносини на новому рівні. Це створило сприятливі умови для подальшого зростання туристичних потоків та зміцнення взаємного інтересу між країнами [9].

З здобуттям незалежності Україною у 1991 році, туристичні зв'язки між двома країнами почали активно розвиватися. Відкриття кордонів та зростання інтересу до подорожей сприяли збільшенню потоку туристів між

Україною та Румунією. Після десятиліть обмежених подорожей у рамках Радянського Союзу, українці отримали можливість вільно подорожувати та відкривати для себе нові країни. Туристичні агентства в Україні та Румунії швидко адаптувалися до нових умов, почавши пропонувати різноманітні тури, включаючи культурні, історичні, природні та гастрономічні маршрути [18].

Відвідувачі з України активно досліджували визначні місця Румунії, такі як замок Дракули в Брану, Карпати, Чорноморське узбережжя та історичні міста, як-от Бухарест, Сібіу та Брашов. Замок Дракули, розташований у мальовничих Карпатах, став особливо популярним серед українських туристів завдяки легендам та історіям про графа Дракулу. Чорноморське узбережжя, зокрема курортні міста Констанца та Мамає, приваблювали туристів своїми пляжами та курортами, пропонуючи чудові умови для відпочинку [13].

Культурні та історичні тури також користувалися популярністю серед українських туристів. Вони мали можливість відвідати історичні пам'ятки, музеї та архітектурні шедеври Румунії. Наприклад, місто Сібіу, яке було культурною столицею Європи у 2007 році, приваблювало туристів своєю багатю історією та добре збереженою середньовічною архітектурою. Бухарест, столиця Румунії, пропонував українським туристам безліч визначних місць, таких як Палац Парламенту, Тріумфальна арка та численні музеї [13].

Гастрономічні тури також стали важливим напрямком для українських туристів. Румунська кухня, з її багатством смаків та страв, таких як мітітеї, мамалига та сармале, приваблювала гурманів з України. Відвідувачі мали змогу скуштувати традиційні страви в автентичних румунських ресторанах та взяти участь у гастрономічних фестивалях, що дозволяло їм краще зрозуміти культуру та традиції румунського народу [16].

Зі зростанням кількості туристів між двома країнами, активно розвивалася і туристична інфраструктура. Удосконалення транспортних

зв'язків, зокрема розширення залізничних та автобусних маршрутів, спрощення процедур перетину кордону та відкриття нових готелів та туристичних об'єктів сприяли поліпшенню умов для подорожей. З'явилися прямі авіарейси між Києвом та Бухарестом, що значно спростило та прискорило подорожі між столицями двох країн.

У цей період також почали реалізовуватися спільні туристичні проекти та заходи, спрямовані на зміцнення співпраці у туристичній сфері. Наприклад, організація спільних туристичних виставок та ярмарків, де представники туристичних агентств обох країн могли обмінюватися досвідом та налагоджувати нові контакти. Також було започатковано декілька транскордонних проектів, спрямованих на розвиток екотуризму та культурного туризму у прикордонних районах. Розвиток туристичних зв'язків між Україною та Румунією мав позитивний вплив на економіку обох країн. Збільшення потоку туристів сприяло зростанню доходів у туристичному секторі, створенню нових робочих місць та залученню інвестицій у розвиток туристичної інфраструктури. Крім того, культурні обміни та подорожі сприяли зміцненню взаєморозуміння та дружніх відносин між народами, що стало важливим фактором у подальшому розвитку двосторонніх відносин.

З початку 2000-х років туристичні зв'язки між Україною та Румунією продовжують активно розвиватися. Спільні зусилля обох країн у розвитку туристичної галузі, створення нових туристичних продуктів та маршрутів, а також активна участь у міжнародних туристичних виставках сприяють подальшому зростанню туристичних потоків. Обидві країни прагнуть створити сприятливі умови для туристів, забезпечуючи високий рівень обслуговування та безпеки [20].

Сьогодні туристичні зв'язки між Україною та Румунією продовжують активно розвиватися, сприяючи зміцненню двосторонніх відносин та економічного зростання обох країн. Одним із ключових напрямків співпраці є покращення туристичної інфраструктури. Обидві країни працюють над

модернізацією транспортних зв'язків, включаючи розвиток нових автомобільних та залізничних маршрутів, що забезпечують зручніший та швидший доступ до туристичних об'єктів. Наприклад, були запроваджені нові автобусні маршрути, які з'єднують українські міста з румунськими туристичними центрами, такими як Бухарест та Брашов [59]. Модернізація прикордонних пунктів пропуску є важливим аспектом співпраці, що сприяє спрощенню перетину кордону та збільшенню туристичних потоків. За останні роки були впроваджені нові технології та методи контролю, що значно скоротили час очікування на кордоні. Наприклад, у 2020 році було відкрито новий сучасний пункт пропуску "Красноільськ-Вікову де Сус", який дозволяє швидше та зручніше перетинати кордон між Україною та Румунією [56].

Обидві країни активно працюють над створенням нових туристичних продуктів, які б задовольнили інтереси різних категорій туристів. Зокрема, велике значення приділяється розвитку екологічного туризму. Спільні проекти, такі як створення транскордонних еко-маршрутів та велосипедних доріжок, сприяють популяризації здорового способу життя та екологічної свідомості. Наприклад, у Карпатах було створено декілька еко-маршрутів, які дозволяють туристам насолоджуватися мальовничими краєвидами та багатством природи.

Культурні фестивалі та заходи також відіграють важливу роль у розвитку туристичних зв'язків між Україною та Румунією. Спільні культурні заходи сприяють взаєморозумінню та взаємозбагаченню культур обох країн. Наприклад, щорічний фестиваль "Дні української культури" у Бухаресті залучає тисячі відвідувачів, які мають змогу ознайомитися з українською музикою, танцями, мистецтвом та кухнею. Аналогічно, румунські культурні заходи в Україні, такі як "Дні румунської культури" у Чернівцях, сприяють популяризації румунської культури серед українців [18].

Пандемія COVID-19 внесла свої корективи у розвиток туристичних зв'язків між Україною та Румунією. Тимчасове закриття кордонів та

обмеження на подорожі значно зменшили туристичні потоки. Однак обидві країни активно працюють над відновленням туристичної галузі, впроваджуючи нові стандарти безпеки та гігієни [26]. Відновлення туристичних зв'язків відбувається завдяки спільним зусиллям урядів та туристичних організацій обох країн, які прагнуть створити безпечні умови для подорожей та залучити туристів за допомогою нових привабливих пропозицій. Наприклад, було впроваджено спеціальні програми безпеки в готелях, ресторанах та інших туристичних об'єктах, що гарантують дотримання всіх необхідних санітарних норм [23].

Після зняття більшості обмежень, пов'язаних з пандемією, туристичні потоки між Україною та Румунією почали поступово відновлюватися. Зростання інтересу до подорожей та відпочинку сприяє збільшенню кількості туристів, які обирають сусідню країну для своїх подорожей. Зокрема, українські туристи все частіше обирають Румунію як місце для відпочинку та оздоровлення, користуючись можливостями для активного туризму в Карпатах та на Чорноморському узбережжі. Румунські туристи, в свою чергу, активно відвідують Україну з метою ознайомлення з її багатою культурною та природною спадщиною [59].

Початок повномасштабної війни в Україні у 2022 році значно вплинув на туристичні зв'язки між Україною та Румунією. Військові дії, руйнування інфраструктури та гуманітарна криза змусили мільйони українців шукати безпечного притулку за кордоном, зокрема в сусідніх країнах, таких як Румунія. Румунія стала однією з перших країн, яка відкрила свої кордони для українських біженців, надаючи їм тимчасове житло, медичну допомогу та інші необхідні ресурси [8]. Це призвело до різкого збільшення кількості українців, які прибули до Румунії, однак їхній статус та цілі подорожі відрізнялися від традиційного туризму. На тлі війни туристична галузь зазнала значних труднощів, однак обидві країни продовжували працювати над збереженням та адаптацією туристичних зв'язків. Румунія активно підтримувала Україну, організовуючи гуманітарну допомогу та проводячи

заходи з метою збору коштів для постраждалих від війни [6]. Туристичні агентства в Румунії, попри складні умови, намагалися підтримувати контакти з українськими партнерами, пропонуючи спеціальні програми для українських біженців, включаючи культурні та освітні заходи. Зі свого боку, українські туристичні організації прагнули підтримувати інтерес до подорожей до Румунії, акцентуючи увагу на майбутні перспективи відновлення туристичних маршрутів після завершення конфлікту [17].

Для подальшого розвитку туристичних зв'язків між Україною та Румунією важливою є реалізація спільних проектів та залучення інвестицій у туристичну інфраструктуру. Зокрема, обидві країни працюють над створенням нових туристичних маршрутів, що поєднують культурні та природні об'єкти обох країн, що включає розвиток транскордонних еко-турів, веломаршрутів та пішохідних шляхів, які дозволяють туристам насолоджуватися красою природи та багатством культурної спадщини [11].

Таким чином, сучасний розвиток туристичних зв'язків між Україною та Румунією демонструє значний прогрес та перспективи для подальшого зростання. Покращення інфраструктури, модернізація прикордонних пунктів, створення нових туристичних продуктів та спільні культурні заходи сприяють збільшенню туристичних потоків та зміцненню взаєморозуміння між народами.

Висновки до розділу 1

Розділ 1 досліджує історичні передумови транскордонного співробітництва між Україною та Румунією, розкриваючи значущі етапи розвитку двосторонніх відносин. У підрозділі 1.1 розглядається історичний розвиток відносин між двома країнами, починаючи від давніх часів, коли українські та румунські землі мали культурні та економічні зв'язки. Важливі моменти включають добу Київської Русі та Галицько-Волинського князівства, період козацької доби, а також відносини між Українською Народною Республікою та Румунією у 1918-1921 роках. У XX столітті ці

відносини були складними через політичні зміни, але після здобуття Україною незалежності у 1991 році, співпраця знову активізувалась. Підрозділ 1.2 присвячений еволюції туристичних зв'язків між Україною та Румунією. В радянський період туристичні обміни мали обмежений характер і були переважно організованими державними агентствами. Після здобуття незалежності України, туристичні зв'язки почали активно розвиватися завдяки відкриттю кордонів і зростанню інтересу до подорожей. Спільні проекти, такі як створення транскордонних еко-маршрутів та культурних фестивалів, сприяли збільшенню туристичних потоків. Сьогодні туристичні зв'язки між Україною та Румунією продовжують зміцнюватися, що відображається у реалізації нових туристичних програм і проектів, які популяризують культурну та природну спадщину обох країн.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ РУМУНІЇ

2.1. Туристична інфраструктура Румунії: сучасний стан та перспективи розвитку

Румунія багата на різноманітні природні ресурси та має значний туристичний потенціал завдяки своєму розташуванню, ландшафтам та копалинам. Країна розташована в південно-східній Європі, на північному узбережжі Чорного моря, та межує з Україною, Болгарією, Сербією, Угорщиною та Молдовою. Це вигідне географічне положення робить Румунію легкодоступною для туристів з багатьох країн. Румунія має багату історичну спадщину, мальовничі пейзажі та різноманітні природні багатства, що робить її привабливим місцем для туристів з усього світу [25].

Румунія вирізняється різноманітними ландшафтами, від величних Карпатських гір до родючих рівнин та прибережних зон Чорного моря. Карпати, які займають приблизно третину території країни, є популярним місцем для зимових видів спорту, гірського туризму та екотуризму. У цих горах розташовані численні природні парки та заповідники, такі як Національний парк Ретезат та Парк Аполлонія Хортенсія, які приваблюють любителів природи та активного відпочинку [33].

Чорноморське узбережжя Румунії також є важливим туристичним напрямком. Курорти, такі як Мамає та Констанца, відомі своїми піщаними

пляжами, теплим кліматом та сучасною інфраструктурою. Це популярні місця для літнього відпочинку, які пропонують різноманітні розважальні та спортивні заходи [47].

Країна має значні запаси корисних копалин, які сприяють економічному розвитку країни. Серед основних ресурсів – нафта, природний газ, кам'яне вугілля, залізна руда, мідь, золото та сіль. Розробка та видобуток цих ресурсів не тільки забезпечує внутрішні потреби, але й сприяє експорту, зміцнюючи економіку країни [39].

Потенціал туризму в Румунії величезний завдяки її багатим природним ресурсам, історичним пам'яткам та культурним подіям. Крім відомих туристичних атракцій, таких як замок Дракули в Брану та Чорноморське узбережжя, Румунія пропонує унікальні екологічні тури в Дельту Дунаю, що є однією з найкраще збережених річкових дельт у Європі та внесена до списку Світової спадщини ЮНЕСКО [26].

Туризм - це галузь, яка стає все більш важливою та динамічною у сучасному світі. Подорожі стали доступнішими, а бажання досліджувати нові місця та культури продовжує зростати. У цьому контексті Румунія, розташована у Східній Європі, починає привертати увагу як один з потенційно перспективних туристичних напрямків. Румунія багата на культурні заходи, включаючи фестивалі, концерти та виставки мистецтва. Щорічні події, такі як фестиваль "George Enescu" та "Сібіу - Європейська столиця культури", залучають безліч мистецтвознавців та поціновувачів культури з усього світу [29].

Фестиваль "George Enescu", присвячений відомому румунському композитору, є однією з найбільших музичних подій у Східній Європі. Він проводиться кожні два роки в Бухаресті та інших містах Румунії, приваблюючи музикантів і любителів класичної музики з усього світу. "Сібіу - Європейська столиця культури" у 2007 році отримала цей титул завдяки своїй багатій історії та культурній спадщині. Щорічно в Сібіу проводяться

численні театральні, музичні та художні фестивалі, що сприяє підвищенню туристичного інтересу до міста [31].

Туризм відіграє важливу роль в економіці Румунії, сприяючи зростанню зайнятості та валютним надходженням до країни. Згідно з останніми даними Всесвітньої туристичної організації, у 2023 році Румунія залучила понад 10 мільйонів іноземних туристів, що становить близько 6% від загального ВВП країни. Цей значний внесок у національну економіку відображає постійне зростання інтересу до туристичних можливостей країни та її багатой культурної спадщини. Незважаючи на значний потенціал туризму в Румунії, існують виклики, які потрібно подолати для подальшого розвитку галузі. Серед них поліпшення інфраструктури, підвищення якості обслуговування та розширення різноманітності туристичних продуктів. Крім того, важливими завданнями залишаються підтримка місцевих громад та захист природних ресурсів [27]. Ці заходи є ключовими для забезпечення сталого розвитку туризму, збереження природної краси та культурної спадщини країни, а також підвищення конкурентоспроможності Румунії на міжнародному туристичному ринку (див. Табл.2.1.).

Таблиця 2.1.

Вплив туризму на ВВП Румунії за 2013-2023 рр.

Рік	ВВП (млрд дол. США)	Внесок туризму до ВВП (%)	Внесок туризму до ВВП (млрд дол. США)
2013	189	5.2	9.83
2014	199	5.3	10.55
2015	177	5.4	9.56
2016	187	5.5	10.29
2017	211	5.5	11.61
2018	239	5.6	13.38
2019	250	7.6	19.00
2020	243	4.2	10.21
2021	284	5.0	14.20
2022	301	5.6	16.86
2023	315	6.0	18.90

Джерело: [4, 50]

Туризм також стимулює розвиток інших галузей економіки, таких як транспорт, готельно-ресторанний бізнес, роздрібна торгівля та культура. Зростання кількості туристів призводить до збільшення попиту на транспортні послуги, зокрема авіап перевезення, залізничний та автомобільний транспорт. Готелі, ресторани, кафе та інші заклади гостинності також отримують значні доходи від обслуговування туристів. Це сприяє створенню нових робочих місць та підвищенню рівня зайнятості в країні. Крім того, розвиток туризму стимулює інвестиції у модернізацію інфраструктури та покращення якості послуг, що сприяє загальному економічному зростанню та підвищенню добробуту населення. Важливо зазначити, що туризм також сприяє зростанню валютних надходжень до країни, що позитивно впливає на платіжний баланс. Іноземні туристи витрачають значні кошти на проживання, харчування, розваги та покупки, що сприяє збільшенню валютних резервів Румунії [27]. Це особливо важливо для стабілізації національної валюти та підтримання економічної стабільності. Таким чином, туризм є важливим чинником економічного розвитку Румунії, забезпечуючи значні доходи, сприяючи зайнятості та стимулюючи інвестиції у різні сектори економіки [28].

Румунія активно працює над розвитком своєї туристичної інфраструктури. У 2023 році було завершено кілька важливих проектів, таких як модернізація міжнародного аеропорту в Бухаресті та відкриття нових готельних комплексів у популярних туристичних зонах. Також було розширено мережу залізничних сполучень, що з'єднують основні туристичні міста країни. Такі заходи спрямовані на підвищення зручності та комфорту для туристів, що приїжджають до Румунії.

Таблиця 2.2.

Відвідування Румунії (2013-2023)

Рік	Кількість туристів (млн)
2013	4,1
2014	4,3

Рік	Кількість туристів (млн)
2015	4,5
2016	4,6
2017	4,6
2018	4,7
2019	5,3
2020	2,9
2021	3,5
2022	4,5
2023	6,5

Джерело: [50].

Румунія, з її багатою історичною спадщиною та захоплюючою природою, приваблює туристів з усього світу. У 2023 році країну відвідало від 4,5 до 6,5 мільйонів іноземних туристів, що свідчить про стабільний інтерес до цього напрямку. Серед головних країн-джерел туристів у Румунії найбільше відвідувачів приходить із сусідніх країн, таких як Угорщина, Болгарія та Сербія. Також, значна кількість туристів приїжджає із Західної Європи, включаючи Німеччину та Францію. В останні роки Румунія спостерігає зростання кількості туристів з азіатських країн, особливо з Китаю, завдяки збільшенню повітряних маршрутів і маркетинговим зусиллям залучення азіатських туристів [50].

Таблиця 2.3. відображає кількість перетинів кордону через основний прикордонний пункт в Румунії - Сірет (Siret). Дані представлені по рокам з 2015 по 2021 рік, і вони відображають кількість туристів, які перетнули ці кордони з різних країн [53].

Таблиця 2.3.

Аналітичний огляд даних про перетини кордону з Сірету з 2015 по 2021 рік

Країна	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Разом
Україна	386837	496817	517906	612144	664095	200748	326780	3205327
Румунія	340423	451323	466659	492474	495498	198430	250425	2695323
Туреччина	6112	7943	10575	11538	11793	9984	8202	66147
Болгарія	7977	8801	9200	8710	7598	4454	4191	20931

Країна	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Разом
Білорусь	8434	16099	24297	27590	27942	9002	9742	123015
Греція	1466	1979	2002	2400	1964	960	1752	12523
Італія	1179	1496	2112	2926	3332	1034	2973	15052
Молдова	4226	5044	6182	7496	6474	2935	3174	35531
Ізраїль	443	533	1048	1018	1019	117	319	4497
Німеччина	694	871	941	1044	1477	280	675	5982
Австрія	195	311	194	340	322	33	114	1509
Угорщина	541	467	413	408	336	174	237	2676
Литва	247	346	375	351	343	57	146	1865
Польща	1304	2046	2472	2251	2040	386	1013	11512
Бельгія	100	124	136	171	219	84	188	1022
Інші	5600	6613	8453	8813	9296	3731	6927	49433
Всього	765778	1000813	1052693	1179804	1233748	432409	616858	

Джерело: [53].

Таблиця 2.3., що представляє кількість перетинів кордону через пункти пропуску Сірет в Румунії за період з 2015 по 2021 рік, відображає важливі тенденції в міжнародному русі людей. Ці дані дозволяють оцінити зміни у кількості туристів з різних країн, аналізувати вплив глобальних подій та внутрішніх політичних і економічних факторів [53].

Період з 2015 по 2019 рік характеризується загальним зростанням кількості перетинів кордону. Наприклад, кількість перетинів громадян України зросла з 386,837 у 2015 році до 664,095 у 2019 році. Це може бути пов'язано з економічними факторами, такими як зростання доходів населення та розвиток туристичної інфраструктури, а також з політичними змінами, що сприяли підвищенню мобільності. Збільшення кількості туристів з Румунії з 340,423 до 495,498 може свідчити про популярність внутрішнього туризму або збільшення кількості транзитних поїздок через країну. Також спостерігається зростання кількості туристів з Туреччини та Болгарії. Кількість туристів з цих країн збільшувалася, хоч і не так значно, як з України чи Румунії, що свідчить про стабільний інтерес до румунських кордонів. Особливо варто відзначити збільшення кількості перетинів громадян Білорусі, що може бути обумовлено політичними або

економічними змінами всередині країни та зростанням інтересу до Європейського Союзу.

2020 рік став переломним через пандемію COVID-19. Більшість країн запровадили жорсткі карантинні заходи, що включали обмеження на подорожі, що значно вплинуло на кількість перетинів кордону. Кількість перетинів громадян України та Румунії різко знизилася до 200,748 та 198,430 відповідно [23]. Це пов'язано з обмеженнями на пересування та зменшенням числа міжнародних поїздок. Падіння також видно у всіх інших країнах, що підтверджує глобальний вплив пандемії. Наприклад, кількість туристів з Туреччини знизилася з 11,793 у 2019 до 9,984 у 2020 році [33].

У 2021 році спостерігається початок відновлення, хоча кількість перетинів кордону ще не досягла допандемійних рівнів. Кількість перетинів громадян України збільшилася до 326,780, що свідчить про поступове відновлення туристичних потоків. Це може бути результатом послаблення карантинних обмежень і початку вакцинації. Кількість перетинів громадян Румунії зросла до 250,425, що також вказує на відновлення. Більшість країн показують схожу тенденцію зростання, хоча ще не досягли рівнів 2019 року [53].

Зростання у 2015-2019 роках може бути частково обумовлено покращенням економічного стану в регіоні, що підвищило мобільність населення [48]. Зміни в політичній обстановці, такі як покращення відносин між країнами, лібералізація візових режимів та стабільність в регіоні, сприяли зростанню кількості туристів. Пандемія COVID-19 стала найбільшим фактором, що вплинув на кількість перетинів кордону в 2020 році. Обмеження на подорожі та заходи соціального дистанціювання призвели до різкого зниження міжнародного руху [33].

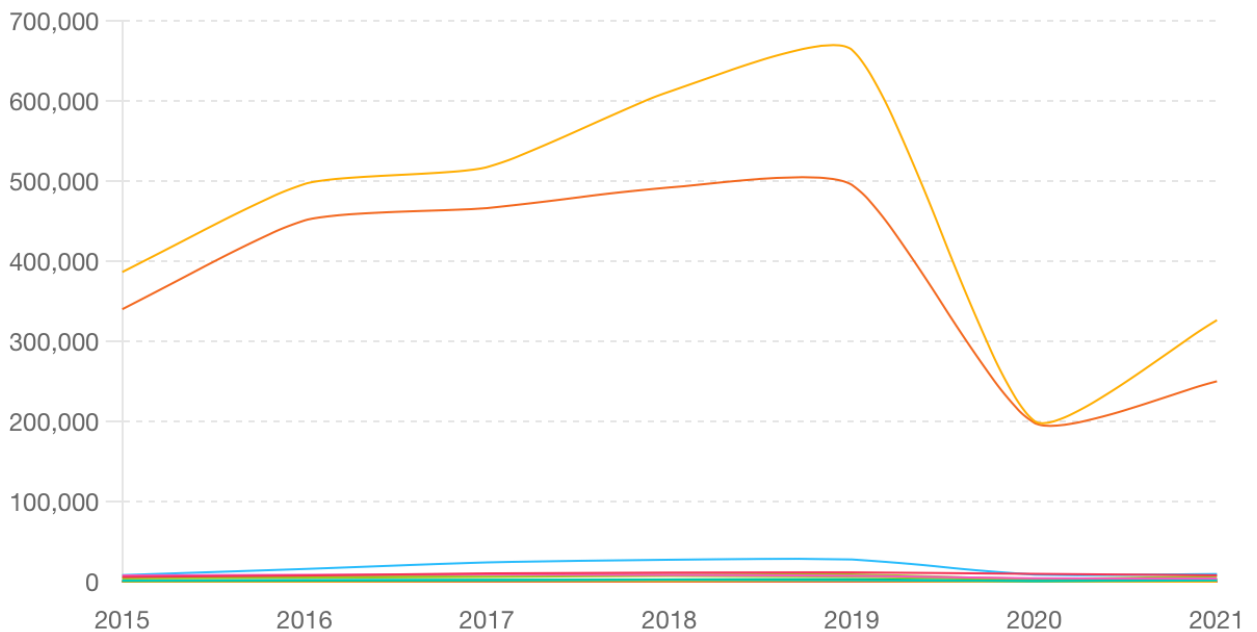

Рис. 2.1. Перетини кордону з Сірету з 2015 по 2021 рік

Джерело: [53].

Дані рисунку 2.1. про перетини кордону з Сірету демонструють складну взаємодію між економічними, політичними та глобальними факторами. Зростання у 2015-2019 роках свідчить про стабільний розвиток і покращення мобільності населення, тоді як різке падіння в 2020 році підкреслює вразливість міжнародного туризму до глобальних криз. Початок відновлення в 2021 році дає надію на повернення до допандемійних рівнів та подальший розвиток міжнародного туризму [53].

Таблиця 2.4.

Кількість перетинів кордону через аеропорт Сучави з 2015 по 2021 рік

Країна	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Разом
Україна	3	566	8030	13766	16277	4182	12829	55653
Румунія	363	16245	92907	124457	150682	73931	119756	578341
Австрія	6	49	107	85	169	102	905	1423
Болгарія	-	7	16	31	37	27	35	153
Франція	15	29	143	141	161	93	186	759
Німеччина	17	31	111	129	1398	1017	2338	5041
Греція	1	2	18	21	41	14	94	1973
Ірландія	3	45	121	202	307	3	132	813
Ізраїль	1	2	14	22	27	4	43	113
Марея брит	4	552	2082	3176	3898	2055	2967	14237

Країна	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Разом
Марок	1	2	4	7	12	18	31	145
Молдова	5	25	314	303	315	80	272	1314
Оланда	1	13	21	28	33	33	114	243
Туніс	1	-	3	2	4	-	10	20
Полонія	-	56	71	135	131	54	111	558
Інші	1	896	7770	9028	9562	2838	11743	41938
Разом	432	18520	111734	151533	183054	85081	149461	699815

Джерело: [53].

Аналіз даних про кількість перетинів кордону через аеропорт Сучава за період 2015-2021 років дозволяє виявити ключові тенденції та фактори, що впливають на динаміку міграційних потоків. Ці дані є важливими для розуміння впливу соціально-економічних умов, політичних змін та глобальних подій на міжнародну мобільність.

Загальна кількість перетинів кордону через аеропорт Сучава зросла з 432 у 2015 році до 149461 у 2021 році. Це зростання було нерівномірним, з періодами значного збільшення та зниження. Найбільше зростання спостерігалось у 2019 році, коли кількість перетинів досягла 183054, що може бути пов'язано з економічним зростанням та покращенням транспортної інфраструктури.

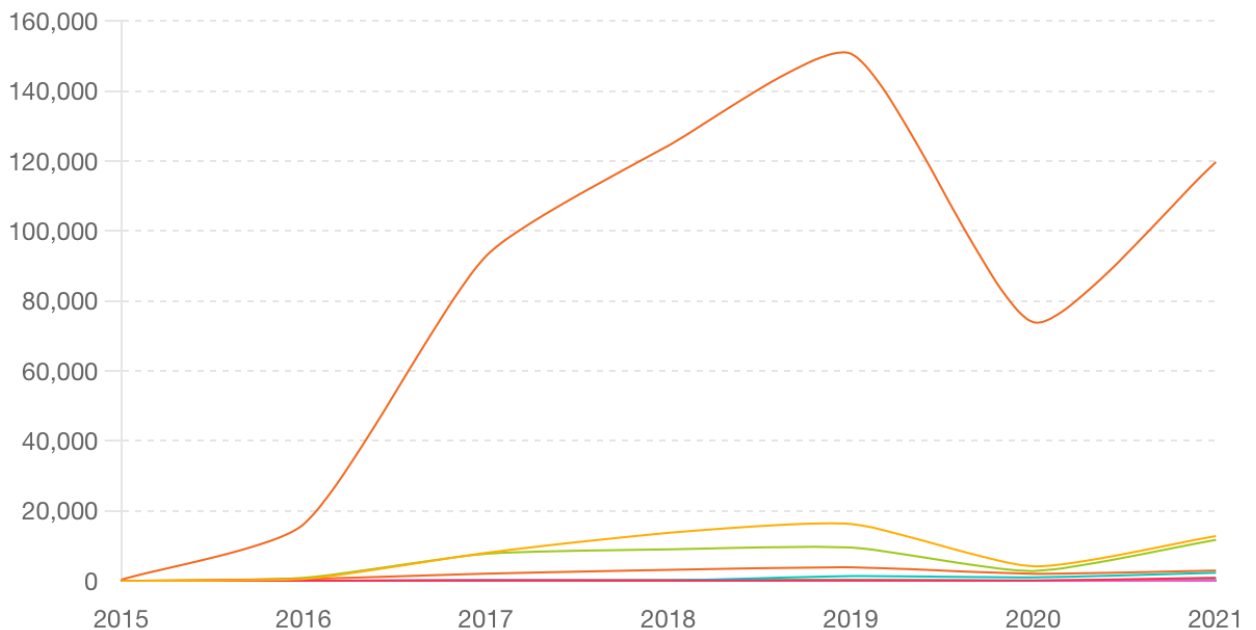

Рис. 2.2. Кількість перетинів кордону через аеропорт Сучави з 2015 по 2021 рік

Джерело: [53].

Графік 2.2., показує кількість перетинів кордону через аеропорт Сучави по рокам для різних країн. Як видно із графіку, у 2020 році кількість перетинів значно зменшилася до 85081, що пояснюється глобальною пандемією COVID-19 [33]. Обмеження на подорожі, закриття кордонів та загальне зниження мобільності через карантинні заходи суттєво вплинули на кількість міжнародних перетинів. У 2021 році спостерігалось часткове відновлення до 149461, що свідчить про поступове зняття обмежень і адаптацію до нових умов подорожей [23].

Найбільша кількість перетинів серед усіх країн спостерігалася саме для Румунії. Зростання відбулося з 363 у 2015 році до 150682 у 2019 році. Така динаміка може бути пов'язана з покращенням економічних умов та зростанням інтересу до подорожей.

Значне зростання кількості перетинів з України, особливо з 3 у 2015 році до 16277 у 2019 році, може бути результатом політичних та економічних змін, а також збільшенням доступності авіап перевезень [53].

Німеччина, Ірландія та Велика Британія показали стабільне зростання протягом аналізованого періоду. Зростання з Німеччини досягло 5041 у 2021 році, з Ірландії до 813, а з Великої Британії до 14237. Це може свідчити про збільшення бізнесових та туристичних поїздок [53].

Країни з невеликим обсягом перетинів, такі як Болгарія, Тунісія та Марокко, показали незначні зміни протягом періоду. Це може бути пов'язано з відносно низькою частотою подорожей між цими країнами та Румунією або специфічними умовами в цих країнах.

Кількість перетинів кордону через аеропорт Сучава суттєво зросла за аналізований період, за винятком 2020 року, коли пандемія COVID-19 спричинила різке зниження. Відновлення у 2021 році вказує на поступове повернення до передпандемічного рівня мобільності [23]. Ключовими

факторами, що впливали на динаміку перетинів, були економічні та політичні зміни, покращення інфраструктури та глобальні події, такі як пандемія. Подальше дослідження може включати аналіз впливу конкретних політичних рішень та економічних програм на міжнародну мобільність через цей аеропорт [48].

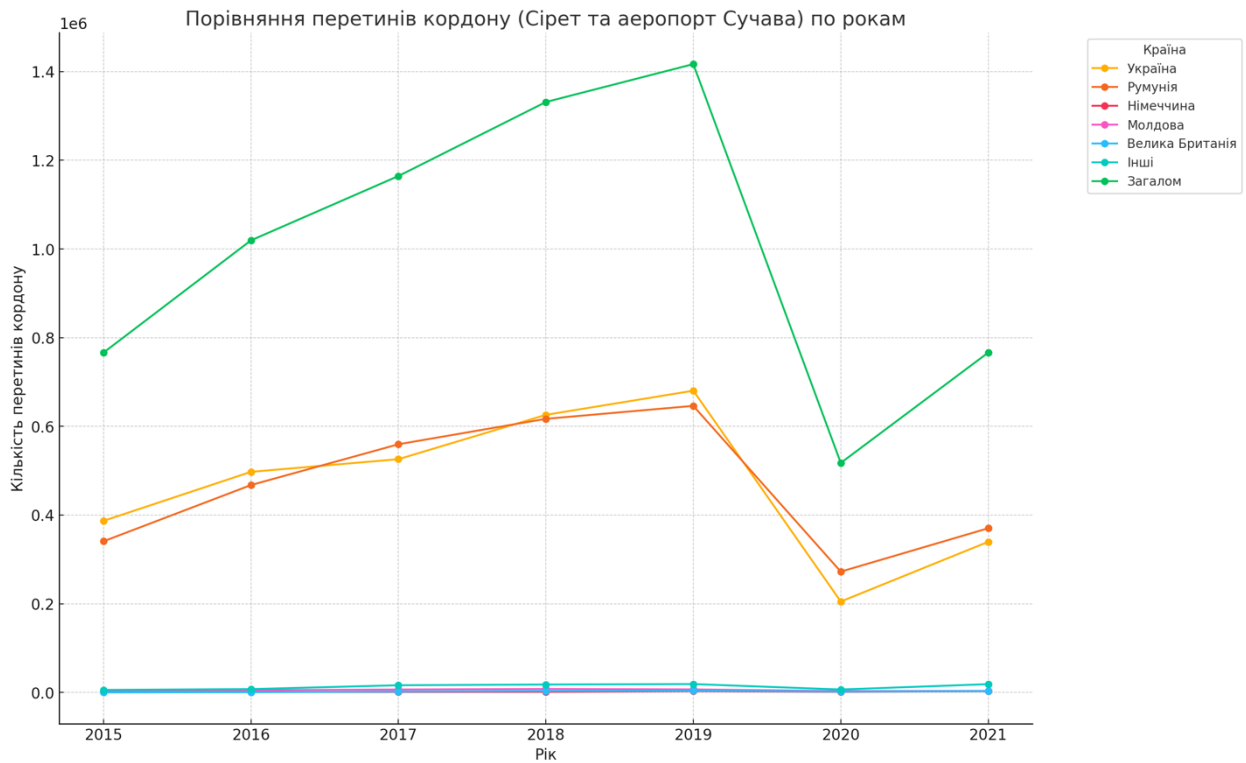

Рис. 2.3. Порівняльний аналіз перетинів кордону через Сірет і аеропорт Сучава з 2015 по 2021 рік

Джерело: [53]

Рис. 2.3. показує загальну кількість перетинів кордону через Сірет та аеропорт Сучава по роках для основних країн. Загальна кількість перетинів значно зросла з 2015 по 2019 рік, після чого спостерігається різке падіння у 2020 році через пандемію COVID-19, та часткове відновлення у 2021 році [23].

Кількість перетинів кордону з Україною через Сірет зросла з 386837 у 2015 році до 664095 у 2019 році, що вказує на стабільне зростання мобільності. Через аеропорт Сучава також спостерігається зростання, але значно меншого масштабу: з 3 у 2015 році до 16277 у 2019 році. У 2020 році

кількість перетинів різко знизилась, але в 2021 році відбулося часткове відновлення [53].

Румунія має стабільне зростання кількості перетинів через Сірет, досягнувши піку у 495498 у 2019 році. Через аеропорт Сучава кількість перетинів також зросла до 150682 у 2019 році. Пандемія COVID-19 суттєво вплинула на обидва напрямки, але в 2021 році спостерігається відновлення [48].

Німеччина показує стабільне зростання кількості перетинів через обидва пункти пропуску. Через Сірет кількість перетинів зросла з 694 у 2015 році до 1477 у 2019 році, а через аеропорт Сучава — з 17 у 2015 році до 1398 у 2019 році. Пандемія також вплинула на ці дані, але 2021 рік показує часткове відновлення [53].

Молдова має відносно стабільні показники перетинів через Сірет, з незначними коливаннями протягом років. Через аеропорт Сучава також спостерігається зростання, але менш значне.

Велика Британія показує значне зростання перетинів через аеропорт Сучава з 4 у 2015 році до 3898 у 2019 році, що свідчить про збільшення мобільності між цими країнами. Через Сірет дані не такі значні, але також показують певне зростання [53].

Обидва пункти пропуску показали значне зростання кількості перетинів до 2019 року, що вказує на покращення економічних умов, збільшення міжнародної мобільності та розвиток транспортної інфраструктури. Пандемія COVID-19 спричинила різке зниження кількості перетинів у 2020 році, з поступовим відновленням у 2021 році [23]. Сухопутний пункт пропуску Сірет має більші обсяги перетинів порівняно з аеропортом Сучава, що може бути зумовлено його доступністю та зручністю для пасажирів з сусідніх країн [33].

Таким чином, туризм у Румунії є важливим фактором економічного зростання та міжнародної співпраці. Незважаючи на виклики, галузь продовжує розвиватися, залучаючи все більше туристів з усього світу.

Подальше покращення інфраструктури, підвищення якості обслуговування та збереження природних ресурсів є ключовими завданнями для забезпечення сталого розвитку туризму в Румунії.

2.2. Основні туристичні напрямки та атракції Румунії

Румунія, розташована в Східній Європі, приваблює туристів своїми різноманітними напрямками та атракціями. Серед основних туристичних місць варто виділити замок Бран, відомий як замок Дракули, який розташований у мальовничій Трансильванії та привертає увагу своєю містичною історією. Карпати пропонують чудові можливості для гірського туризму, зимових видів спорту та екотуризму, з численними національними парками та заповідниками. Чорноморське узбережжя, зокрема курорти Мамає та Констанца, відомі своїми пляжами та розважальними можливостями. Дельта Дунаю, включена до списку Світової спадщини ЮНЕСКО, є ідеальним місцем для орнітологічних спостережень та екологічного туризму. Міста Сібіу, Бухарест та Сінає пропонують багату культурну спадщину, музеї, театри та фестивалі, що робить Румунію привабливим місцем для відвідувачів з усього світу [37].

Однією з найвідоміших туристичних атракцій Румунії є замок Бран, відомий як замок Дракули. Цей замок, побудований у 14 столітті, розташований у Трансильванії, поблизу міста Брашов. Замок став популярним завдяки своїм історичним зв'язкам з Владом Цепешем, відомим також як Влад Дракула. Хоча немає підтверджень, що Влад Цепеш коли-небудь проживав у замку, легенда про Дракулу, створена Бремом Стокером, привертає тисячі туристів щороку. Замок Бран пропонує відвідувачам можливість оглянути середньовічні зали, вежі та підземелля, а також насолодитися панорамними видами на Карпати [35].

Рис. 2.4. Замок Бран

Чорноморське узбережжя Румунії, зокрема курорти Мамає та Констанца, є популярними місцями для відпочинку серед туристів. Мамає відома своїми піщаними пляжами, сучасними готелями та розважальними закладами, що робить її ідеальним місцем для сімейного відпочинку. Констанца, найбільше місто на узбережжі, пропонує не лише пляжний відпочинок, але й багату культурну спадщину. Тут розташовані численні історичні пам'ятки, такі як римські мозаїки, археологічний парк та музей Національної історії та археології [36].

Рис. 2.5. Чорноморське узбережжя Румунії

Трансфажарашське шосе, яке перетинає Південні Карпати, вважається одним з найкрасивіших автомобільних маршрутів у світі. Ця дорога, побудована в 1970-х роках за наказом Ніколає Чаушеску, піднімається на

висоту понад 2000 метрів над рівнем моря і проходить через численні тунелі, віадуки та серпантини. На маршруті розташовані такі атракції, як озеро Балеа та водоспад Балеа, які приваблюють туристів своїми мальовничими пейзажами. Трансфегарашське шосе відкрито для проїзду лише у літній період через суворі зимові умови [32].

Рис. 2.6. Трансфегарашське шосе

Дельта Дунаю є одним з найбільших та найкраще збережених річкових дельт у Європі, включена до списку Світової спадщини ЮНЕСКО. Ця унікальна екосистема є домом для понад 300 видів птахів та 45 видів риб, що робить її популярним місцем для екотуризму та орнітологічних спостережень. Туристи можуть відвідати дельту на човнах, які пропонують екскурсії мальовничими каналами та озерами. Крім того, Дельта Дунаю є важливим культурним регіоном, де можна ознайомитися з традиційним рибальством та місцевими звичаями [41].

Рис. 2.7. Дельта Дунаю

Місто Сібіу, розташоване в центрі Румунії, є одним з культурних центрів країни. У 2007 році Сібіу було визнане культурною столицею Європи завдяки своїй багатій історії та добре збереженій середньовічній архітектурі. Місто пропонує відвідувачам численні музеї, театри та художні галереї. Зокрема, варто відзначити Музей Брукенталя, який є одним з найстаріших музеїв у Румунії та містить багату колекцію європейського мистецтва. Інші культурні міста, такі як Клуж-Напока та Тімішоара, також пропонують безліч історичних та культурних атракцій [44].

Рис. 2.8. Сібіу та культурні міста

Замок Пелеш, розташований у місті Сіная, є одним з найрозкішніших замків Європи. Побудований у 19 столітті як літня резиденція короля Кароля I, замок вражає своєю неоренесансною архітектурою та розкішним інтер'єром. Замок оточений прекрасними садами та парками, що робить його популярним місцем для туристів. Відвідувачі можуть оглянути численні зали замку, включаючи Королівську залу, Залу зброї та Залу музики, кожна з яких прикрашена витонченими меблями та мистецькими творами [38].

Рис. 2.9. Замок Пелеш

Таким чином, Румунія пропонує широкий спектр туристичних напрямків та атракцій, які задовольняють інтереси різних категорій туристів. Від історичних замків і культурних міст до природних чудес та пляжного відпочинку – кожен знайде щось для себе в цій багатогранній країні.

Висновки до розділу 2

Розділ 2 аналізує сучасний стан розвитку туризму в Румунії, зосереджуючи увагу на туристичній інфраструктурі та основних туристичних напрямках і атракціях країни. У підрозділі 2.1 розглядається поточний стан туристичної інфраструктури Румунії, яка включає добре розвинену мережу готелів, ресторанів, транспортну інфраструктуру та інші послуги, що

забезпечують комфортне перебування туристів. Румунія активно інвестує в модернізацію та розширення своєї туристичної інфраструктури, що сприяє підвищенню якості обслуговування та приваблює більшу кількість туристів. Перспективи розвитку туристичної інфраструктури включають подальшу модернізацію транспортних засобів, розширення авіасполучень та впровадження інноваційних технологій. Важливу роль відіграє також розвиток екологічного та сталого туризму, що враховує збереження природних ресурсів та мінімізацію негативного впливу на навколишнє середовище.

Підрозділ 2.2 присвячений основним туристичним напрямкам та атракціям Румунії, серед яких виділяються Трансільванія з її знаменитими замками, Чорноморське узбережжя, Карпатські гори та численні культурні та історичні пам'ятки. Румунія приваблює туристів своєю багатою історією, мальовничими краєвидами та культурними заходами. Значний акцент робиться на популяризацію національних парків та заповідників, таких як Національний парк Ретезат та дельта Дунаю.

РОЗДІЛ 3

ТЕНДЕНЦІЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНА-РУМУНІЯ В ТУРИЗМІ

3.1. Основні напрямки та проекти транскордонного туристичного співробітництва

З моменту здобуття незалежності Україною у 1991 році, обидві країни почали активно працювати над покращенням прикордонної інфраструктури для сприяння туризму та економічного співробітництва. Один з таких проектів включав модернізацію прикордонного пункту пропуску "Порубне-Сірет", що суттєво покращило умови перетину кордону для туристів та сприяло збільшенню туристичних потоків між країнами.

Карпати, що простягаються через обидві країни, створили ідеальні умови для розвитку екологічного туризму. Одним із відомих проектів є "Зелені Карпати", що включав співпрацю між національними парками України та Румунії для збереження природного середовища та розвитку туристичних маршрутів. Спільні зусилля спрямовувались на популяризацію екотуризму та охорону біорізноманіття регіону [41].

У цей період активно розвивались культурні та історичні маршрути, що поєднували історичні пам'ятки обох країн. Наприклад, проект "Дороги Римської імперії" об'єднував історичні об'єкти, що залишились з часів Римської імперії на території сучасної України та Румунії. Спільні культурні заходи, такі як фестивалі та виставки, сприяли популяризації культурної спадщини та залученню туристів [46].

Розвиток транспортної інфраструктури був важливим напрямком співробітництва. Зокрема, покращення автомобільних та залізничних маршрутів, що з'єднували основні туристичні міста України та Румунії, сприяло зручності подорожей. Наприклад, залізничний маршрут Львів-

Бухарест забезпечував зручне сполучення між двома країнами, сприяючи зростанню туристичних потоків.

Спільні проекти у сфері медичного та оздоровчого туризму також мали значний вплив. Санаторії та курорти в Україні та Румунії обмінювались досвідом та розробляли спільні програми лікування. Наприклад, курорти Трускавця в Україні та Беїле Фелікс у Румунії співпрацювали у галузі бальнеології, що сприяло підвищенню якості медичних послуг та залученню туристів [44].

Для підвищення кваліфікації працівників туристичної галузі обидві країни реалізували кілька освітніх програм та проектів з обміну досвідом. Спільні семінари, тренінги та майстер-класи дозволяли впроваджувати нові методи роботи та підвищувати рівень обслуговування туристів.

Одним із основних напрямків транскордонного туристичного співробітництва між Україною та Румунією є розвиток екологічного та природного туризму. Карпатські гори, що простягаються через обидві країни, створюють ідеальні умови для спільних проектів у галузі екотуризму. Такі проекти мають на меті збереження природного середовища, збереження біорізноманіття та сприяння сталому розвитку регіону. Одним з найбільш успішних проектів є розробка транскордонних еко-маршрутів, які дозволяють туристам досліджувати унікальні природні ландшафти, флору та фауну Карпат. Ці маршрути пролягають через національні парки та заповідники обох країн, такі як Національний парк Ретезат в Румунії та Карпатський біосферний заповідник в Україні. Туристи мають можливість побачити рідкісні види рослин і тварин, а також насолодитися мальовничими краєвидами гір, річок і озер [49].

Спільні зусилля України та Румунії спрямовані на створення умов для стійкого туризму, що включає не тільки маршрути, але й екологічні табори та освітні програми. Екологічні табори, розташовані в Карпатах, пропонують туристам можливість не тільки відпочити, але й навчитися дбати про навколишнє середовище. Учасники таборів беруть участь у програмах з

прибирання територій, садіння дерев, спостереження за дикою природою та вивчення екосистем. Освітні програми включають лекції, майстер-класи та екскурсії, спрямовані на підвищення екологічної свідомості та популяризацію ідей сталого розвитку [49].

Важливим аспектом розвитку екотуризму є використання інноваційних технологій. Україна та Румунія активно впроваджують сучасні методи моніторингу та управління природними ресурсами. Наприклад, використання дронів для спостереження за ландшафтами та біорізноманіттям дозволяє оперативно реагувати на зміни в екосистемах та вживати необхідних заходів для їх збереження. Крім того, розробка мобільних додатків для туристів, які надають інформацію про маршрути, цікаві місця та екологічні правила, сприяє популяризації екотуризму та підвищенню комфорту для туристів.

Окремим напрямком співпраці є проекти зі збереження водних ресурсів. Річки, що протікають через обидві країни, такі як Тиса та Прут, є важливими екологічними об'єктами. Спільні проекти передбачають моніторинг стану вод, заходи з очищення та збереження природних водоемів. Такі ініціативи включають створення зон відпочинку та екотуристичних маршрутів вздовж річок, де туристи можуть насолоджуватися природою, не завдаючи шкоди екосистемам [51].

Сільський туризм є ще одним перспективним напрямком транскордонного співробітництва. Сільські громади в Карпатах пропонують туристам унікальні можливості для відпочинку та ознайомлення з традиційним способом життя. Програми сільського туризму включають проживання в автентичних сільських будинках, участь у місцевих фестивалях, виготовлення традиційних ремесел та дегустацію місцевої кухні. Це сприяє розвитку місцевих економік, збереженню культурної спадщини та підвищенню туристичної привабливості регіону [52].

Для реалізації спільних проектів з розвитку екотуризму Україна та Румунія активно залучають міжнародні гранти та фінансування. Програми Європейського Союзу, такі як INTERREG, надають фінансову підтримку для

розвитку транскордонного співробітництва. Це дозволяє реалізовувати масштабні проекти, спрямовані на розвиток туристичної інфраструктури, збереження природних ресурсів та популяризацію сталого туризму [54].

Культурний туризм є важливим напрямком транскордонного співробітництва між Україною та Румунією, що базується на їхній багатій спільній історичній спадщині. Проект "Культурні маршрути Карпат" об'єднує історичні та культурні об'єкти обох країн, сприяючи розвитку культурного обміну та взаєморозуміння між народами. Цей проект має на меті збереження та популяризацію культурної спадщини Карпатського регіону, а також залучення туристів до відвідування унікальних місць та участі у культурних заходах. Однією з ключових складових проекту "Культурні маршрути Карпат" є створення спільних туристичних маршрутів, які поєднують визначні історичні та культурні об'єкти України та Румунії. Наприклад, маршрути можуть включати відвідування середньовічних замків, таких як замок Пелеш у Румунії та Мукачівський замок в Україні, а також музеїв, церков та інших історичних пам'яток [54].

Проект "Культурні маршрути Карпат" також передбачає заходи з охорони та збереження культурної спадщини регіону. Це включає реставрацію та консервацію історичних пам'яток, музеїв та інших культурних об'єктів. Наприклад, спільні зусилля з реставрації старовинних церков та монастирів, розташованих у Карпатах, сприяють збереженню унікальних архітектурних та художніх цінностей для майбутніх поколінь. Важливою складовою проекту є також проведення археологічних досліджень та документування культурної спадщини [18].

Для підвищення ефективності культурного туризму та збереження культурної спадщини проект включає освітні програми та обмін досвідом між фахівцями з обох країн. Це можуть бути спільні семінари, тренінги та майстер-класи для музейних працівників, реставраторів, археологів та інших спеціалістів. Обмін досвідом сприяє впровадженню кращих практик у сфері

збереження та популяризації культурної спадщини, а також підвищенню кваліфікації місцевих фахівців.

У період з 2011 по 2023 рік Україна та Румунія продовжували активно розвивати прикордонну інфраструктуру, що сприяло зручності подорожей між країнами. Один із важливих проектів у цій сфері був спрямований на модернізацію прикордонного пункту пропуску "Красноільськ-Вікову де Сус". Метою проекту було скорочення часу перетину кордону, поліпшення умов для туристів та забезпечення безперешкодного переміщення між країнами [55].

Карпатські гори залишаються ключовим напрямком транскордонного екотуризму. Один з відомих проектів цього періоду — "Карпатські екологічні маршрути", що фінансувався Європейським Союзом через програму INTERREG. Цей проект включав розробку транскордонних маршрутів, які проходять через національні парки та заповідники, такі як Карпатський національний природний парк в Україні та Національний парк Ретезат в Румунії. Основна мета проекту — збереження біорізноманіття та створення умов для сталого туризму [56].

У 2011-2023 роках Україна та Румунія продовжили розвиток культурних та історичних маршрутів. Проект "Культурні маршрути Карпат" охоплював численні історичні пам'ятки, музеї та фестивалі, що популяризували спільну культурну спадщину. Одним із значущих проектів було створення маршруту "Дорога Вина Карпат", що поєднує виноробні регіони обох країн, сприяючи розвитку гастрономічного туризму та культурного обміну [56].

Для просування туристичних можливостей Україна та Румунія реалізували кілька спільних маркетингових кампаній. Важливою ініціативою було створення спільного туристичного portalу, де туристи могли знайти інформацію про туристичні маршрути, готелі та визначні місця в обох країнах. Також обидві країни разом брали участь у міжнародних туристичних

виставках, таких як ITB Berlin та WTM London, де презентували свої туристичні продукти [57].

Розвиток транспортної інфраструктури продовжився у цей період з метою покращення зв'язків між країнами. Проект "Транскордонні шляхи Карпат" включав модернізацію автомобільних доріг та залізничних маршрутів, що з'єднують основні туристичні міста. Наприклад, покращено залізничне сполучення між Львовом та Сучавою, що сприяло зручності подорожей для туристів.

У сфері медичного та оздоровчого туризму було реалізовано кілька спільних ініціатив. Санаторії в Україні, такі як Трускавець, та румунські курорти, такі як Беїле Херкулане, співпрацювали у розробці спільних оздоровчих програм. Обмін досвідом між медичними працівниками та впровадження нових методів лікування сприяли підвищенню якості послуг та залученню більшої кількості туристів [58].

Для підвищення кваліфікації працівників туристичної галузі було організовано кілька освітніх програм та семінарів. Програма "Туризм без кордонів" включала тренінги та майстер-класи для працівників готелів, ресторанів та туристичних агентств обох країн. Такі заходи сприяли впровадженню кращих практик у сфері обслуговування туристів та розвитку туристичної індустрії [49].

Таблиця 3.1.

Основні проекти транскордонного туристичного співробітництва між Україною та Румунією

Назва проекту	Опис проекту	Основні результати
Модернізація прикордонного пункту "Красноільськ-Вікову де Сус"	Встановлення сучасного обладнання, розширення пропускної спроможності, створення зон відпочинку	Скорочення часу перетину кордону, поліпшення умов для туристів
Карпатські екологічні маршрути	Розробка транскордонних маршрутів через національні парки та	Збереження біорізноманіття, створення умов для

Назва проекту	Опис проекту	Основні результати
	заповідники	сталого туризму
Культурні маршрути Карпат	Охоплення історичних пам'яток, музеїв та фестивалів	Популяризація культурної спадщини, розвиток гастрономічного туризму
Спільний туристичний портал	Створення веб-сайту для інформування про туристичні можливості регіону	Підвищення обізнаності про туристичні можливості, зручність планування подорожей
Транскордонні шляхи Карпат	Модернізація автомобільних доріг та залізничних маршрутів	Покращення транспортних зв'язків, зручність подорожей
Медичний та оздоровчий туризм	Розробка спільних оздоровчих програм, обмін досвідом між санаторіями	Підвищення якості медичних послуг, залучення туристів
Туризм без кордонів	Тренінги та майстер-класи для працівників туристичної галузі	Підвищення кваліфікації працівників, впровадження кращих практик

Таким чином, Україна та Румунія успішно реалізували кілька значущих проектів у сфері транскордонного туристичного співробітництва. Дані проекти сприяли покращенню прикордонної та транспортної інфраструктури, розвитку екологічного та культурного туризму, медичного та оздоровчого туризму, а також підвищенню кваліфікації працівників туристичної галузі.

У рамках проекту "Культурні маршрути Карпат" також приділяється увага розвитку туристичної інфраструктури. Це включає покращення транспортних зв'язків, розвиток готельної бази, створення інформаційних центрів для туристів та забезпечення доступності історичних та культурних об'єктів. Спільні інвестиції у туристичну інфраструктуру сприяють підвищенню якості обслуговування туристів та залученню більшої кількості відвідувачів до регіону.

Ефективне транспортне сполучення є ключовим фактором для розвитку транскордонного туризму. Україна та Румунія активно працюють над покращенням транспортної інфраструктури, включаючи модернізацію

прикордонних пунктів пропуску, будівництво нових та вдосконалення існуючих автомобільних та залізничних маршрутів. Ці заходи спрямовані на створення зручних та швидких шляхів для туристів, що подорожують між двома країнами, сприяючи зростанню туристичних потоків та розвитку місцевої економіки [43].

Одним із важливих проектів є модернізація прикордонного пункту пропуску "Красноїльськ-Вікову де Сус". Цей проект має на меті скорочення часу перетину кордону та поліпшення умов для туристів. Модернізація включає встановлення сучасного обладнання для перевірки документів та багажу, розширення пропускної спроможності пункту, а також створення зручностей для туристів, таких як зони відпочинку та інформаційні центри. Завдяки цим заходам, перетин кордону стає швидшим і комфортнішим, що сприяє зростанню туристичних потоків. Крім модернізації прикордонних пунктів, Україна та Румунія активно працюють над розвитком автомобільних та залізничних маршрутів, що з'єднують основні туристичні міста обох країн. Важливими проектами є будівництво нових автомагістралей та вдосконалення існуючих доріг, що з'єднують, наприклад, Чернівці та Сучаву, Львів та Клузь-Напоку. Також розглядається можливість створення нових залізничних маршрутів, що дозволять туристам швидко та зручно подорожувати між містами України та Румунії [49].

Розвиток авіасполучень між основними містами України та Румунії є ще одним важливим аспектом покращення транспортної інфраструктури. Наприклад, прямі рейси між Києвом та Бухарестом, Львовом та Тімішоарою дозволяють туристам зручно та швидко подорожувати між столицями та великими містами. Аеропорти обох країн активно працюють над розширенням маршрутної мережі та покращенням умов для пасажирів, що сприяє зростанню туристичних потоків [56].

Таблиця 3.2.

Основні проекти з покращення транспортної інфраструктури між
Україною та Румунією

Проект	Опис	Мета	Очікувані результати
Модернізація прикордонного пункту "Красноїльськ-Вікову де Сус"	Встановлення сучасного обладнання, розширення пропускної спроможності, створення зон відпочинку	Скорочення часу перетину кордону, поліпшення умов для туристів	Збільшення туристичних потоків, підвищення комфорту перетину кордону
Будівництво автомагістралей Чернівці-Сучава, Львів-Клуж-Напока	Будівництво нових доріг та вдосконалення існуючих	Покращення автомобільного сполучення між містами	Збільшення зручності та швидкості подорожей, зростання туристичних потоків
Створення нових залізничних маршрутів	Розробка нових маршрутів для залізничного транспорту	Зручне та швидке сполучення між містами	Підвищення привабливості залізничних подорожей, зростання туристичних потоків
Розвиток авіасполучень Київ-Бухарест, Львів-Тімішоара	Відкриття прямих рейсів між основними містами	Зручне та швидке авіасполучення	Збільшення кількості туристів, покращення доступності подорожей

Джерело: [56].

Розвиток транспортної інфраструктури є ключовим фактором для успішного транскордонного співробітництва між Україною та Румунією у сфері туризму. Модернізація прикордонних пунктів пропуску, розвиток автомобільних та залізничних маршрутів, а також покращення авіасполучень сприяють зручності та доступності подорожей для туристів. Спільні зусилля у цьому напрямку не тільки підвищують комфорт та швидкість подорожей, але й сприяють зростанню туристичних потоків, розвитку місцевої економіки та зміцненню культурних зв'язків між двома країнами.

Для залучення більшої кількості туристів Україна та Румунія до 2022 року, розробляли спільні туристичні продукти та маркетингові кампанії. Одним із таких продуктів є спільні тури, які включають відвідування визначних місць та пам'яток обох країн. Такі тури пропонують туристам унікальну можливість одночасно ознайомитися з культурною та природною спадщиною двох країн [58].

Одним із прикладів таких спільних туристичних продуктів є маршрут "Замки Карпат". Цей маршрут включає відвідування Мукачівського замку та Ужгородського замку в Україні, а також замку Пелеш та замку Бран у Румунії. Туристи мають змогу насолодитися архітектурною величчю середньовічних замків, дізнатися про їхню історію та легенди, а також відвідати місцеві музеї та виставки [56].

Іншим прикладом є культурний маршрут "Духовна спадщина Карпат", який охоплює відвідування численних церков та монастирів, що розташовані в Карпатському регіоні. В Україні це можуть бути такі об'єкти, як Почаївська лавра та монастирі Закарпаття, а в Румунії – монастирі Путна та Сучевіца. Цей маршрут дозволяє туристам ознайомитися з багатою духовною спадщиною регіону та відчутти атмосферу святих місць [54].

Спільні маркетингові кампанії між Україною та Румунією спрямовані на підвищення обізнаності про туристичні можливості регіону. Одним із важливих аспектів є участь у міжнародних туристичних виставках, таких як ITB Berlin та WTM London, де обидві країни презентують свої туристичні продукти та можливості. Спільні стенди, презентації та рекламні матеріали дозволяють ефективніше привернути увагу потенційних туристів та туроператорів з усього світу. Крім того, розробка спільних рекламних матеріалів, таких як брошури, відеоролики та онлайн-контент, сприяє популяризації туристичних маршрутів та пам'яток обох країн. Наприклад, було створено серію відеороликів, що розповідають про туристичні можливості Карпатського регіону, включаючи природні парки, культурні

пам'ятки та місцеві традиції. Такі відеоролики розповсюджуються через соціальні мережі, туристичні портали та національні телеканали [54].

Онлайн-просування та цифровий маркетинг відіграють важливу роль у спільних зусиллях України та Румунії щодо залучення туристів. Створення спільних веб-сайтів, мобільних додатків та соціальних медіа-кампаній дозволяє ефективно інформувати туристів про нові маршрути, спеціальні пропозиції та події. Наприклад, було розроблено спільний туристичний портал, де туристи можуть знайти інформацію про визначні місця, маршрути, готелі та ресторани в обох країнах. Цей портал також включає функцію бронювання турів та готелів, що робить планування подорожей більш зручним [56].

Таблиця 3.3.

Приклади спільних туристичних продуктів

Назва маршруту	Опис маршруту	Основні пам'ятки
Замки Карпат	Тур, що включає відвідування середньовічних замків в Україні та Румунії	Мукачівський замок, Ужгородський замок, замок Пелеш, замок Бран
Духовна спадщина Карпат	Маршрут, який охоплює відвідування церков та монастирів у Карпатах	Почаївська лавра, Мукачівський монастир, монастирі Путна, Сучевіца
Традиції та ремесла Карпат	Тур, що знайомить з традиційними ремеслами та культурою Карпат	Музей народної архітектури та побуту в Ужгороді, майстер-класи з народних ремесел
Природні дива Карпат	Маршрут, що охоплює найкрасивіші природні об'єкти Карпат	Карпатський національний природний парк, Національний парк Ретезат, озеро Синевир
Літературні шляхи Карпат	Тур, присвячений відомим письменникам та літературним пам'яткам Карпат	Літературно-меморіальний музей Івана Франка у Нагуєвичах, меморіальний музей Міхая Емінеску у Яссах

Джерело: [56].

Спільні культурні фестивалі та заходи є важливим інструментом для залучення туристів і популяризації культурної спадщини обох країн. Одним з

найважливіших фестивалів є "Дні української культури" у Бухаресті та "Дні румунської культури" у Чернівцях, де проводяться концерти, вистави, виставки та інші культурні заходи, що сприяють взаєморозумінню між народами.

Іншим прикладом є фестиваль "Карпатські дні", який проводиться щороку в різних містах України та Румунії. Цей фестиваль включає концерти народної музики, танці, ярмарки народних ремесел та дегустацію місцевих страв. Він сприяє не лише культурному обміну, але й розвитку місцевої економіки та залученню туристів [56].

Для підвищення ефективності культурного туризму та збереження культурної спадщини проект включає освітні програми та обмін досвідом між фахівцями з обох країн. Це можуть бути спільні семінари, тренінги та майстер-класи для музейних працівників, реставраторів, археологів та інших спеціалістів. Обмін досвідом сприяє впровадженню кращих практик у сфері збереження та популяризації культурної спадщини, а також підвищенню кваліфікації місцевих фахівців.

Таким чином, спільні туристичні продукти та маркетингові кампанії між Україною та Румунією є важливими інструментами для залучення туристів та підвищення конкурентоспроможності на міжнародному ринку. Спільні маршрути, культурні фестивалі, освітні програми та розвиток інфраструктури сприяють популяризації культурної спадщини, зростанню туристичних потоків та зміцненню культурних зв'язків між двома країнами.

3.2. Вплив культурних та природних ресурсів на туристичну привабливість регіону

Культурні ресурси відіграють ключову роль у підвищенні туристичної привабливості регіону. Україна та Румунія мають багату спільну історичну спадщину, що включає численні замки, фортеці, монастирі та інші історичні пам'ятки. Наприклад, у Румунії замок Бран, відомий як "замок Дракули", є

популярним туристичним об'єктом, що приваблює тисячі туристів щороку. В Україні, Мукачівський та Ужгородський замки є важливими історичними пам'ятками, що відображають багату історію регіону.

Культурні заходи та фестивалі значно підвищують туристичну привабливість регіону. Одним із найважливіших культурних заходів, що проводяться між Україною та Румунією, є фестиваль "Дні української культури" у Бухаресті. Цей фестиваль проводиться щорічно, починаючи з 2005 року, і є важливим елементом культурного обміну між двома країнами. Під час фестивалю відвідувачі можуть насолодитися виступами українських фольклорних колективів, виставками українського мистецтва, дегустаціями традиційних українських страв та іншими культурними заходами [55].

Зворотнім заходом є "Дні румунської культури" у Чернівцях, які проводяться з 2007 року. Цей фестиваль має на меті популяризацію румунської культури в Україні. Під час фестивалю відбуваються концерти румунських музичних колективів, театральні вистави, виставки румунського мистецтва та ярмарки традиційних ремесел. Фестиваль сприяє зміцненню культурних зв'язків та взаєморозуміння між народами обох країн[56].

Фестиваль "Карпатські зустрічі" є ще одним важливим спільним культурним заходом. Цей фестиваль проводиться з 2010 року в різних містах Карпатського регіону, як в Україні, так і в Румунії. "Карпатські зустрічі" об'єднують митців, музикантів, танцюристів та народних майстрів з обох країн, що дозволяє відвідувачам познайомитися з багатою культурною спадщиною Карпат. Фестиваль включає концерти народної музики, танцювальні вистави, майстер-класи з традиційних ремесел та багато іншого [54].

У 2015 році розпочався фестиваль "Смак Карпат", який проходить на обох сторонах кордону та зосереджується на популяризації гастрономічної культури Карпатського регіону. Цей фестиваль включає ярмарки, де представлені традиційні страви та продукти з України та Румунії, майстер-класи з приготування національних страв, а також кулінарні змагання. "Смак

Карпат" сприяє розвитку гастрономічного туризму та зміцненню культурних зв'язків через кухню.

Ще одним значущим культурним заходом є фестиваль "Карпатський фольклор", що проводиться з 2012 року. Цей фестиваль проходить у різних містах Карпатського регіону і включає виступи фольклорних ансамблів з України та Румунії, демонстрацію народних костюмів, проведення традиційних народних ігор та змагань. "Карпатський фольклор" має на меті збереження та популяризацію народних традицій обох країн [52].

Спільні театральні фестивалі також сприяють культурному обміну та підвищенню туристичної привабливості регіону. Наприклад, з 2013 року проводиться театральний фестиваль "Карпатська сцена", який включає виступи театральних колективів з України та Румунії. Фестиваль проходить у Чернівцях та Сучаві, представляючи глядачам широкий спектр театральних постановок, від класичних до сучасних, та сприяючи обміну досвідом між акторами та режисерами з обох країн [52].

Природні ресурси Карпатського регіону є потужним магнітом для екотуристів. Україна та Румунія володіють унікальними природними парками, такими як Карпатський національний природний парк в Україні та Національний парк Ретезат у Румунії. Ці парки пропонують туристам можливість насолодитися мальовничими краєвидами, чистим повітрям та багатим біорізноманіттям. Туристичні маршрути, розроблені у рамках транскордонного співробітництва, дозволяють туристам досліджувати унікальні природні ландшафти обох країн.

Розвиток екотуризму є важливим напрямком транскордонного співробітництва між Україною та Румунією. Спільні проекти, такі як "Карпатські екологічні маршрути", спрямовані на збереження природного середовища та створення умов для сталого туризму. Ці проекти включають розвиток еко-маршрутів, створення інформаційних центрів та проведення спільних заходів з охорони природи. Наприклад, туристи можуть відвідати

озеро Синевир в Україні або льодовикові озера у Румунських Карпатах, насолоджуючись красою природи та збереженням екосистем.

Медичний та оздоровчий туризм також є важливим фактором, що підвищує туристичну привабливість регіону. Україна та Румунія відомі своїми курортами та санаторіями, які пропонують лікування на основі природних ресурсів, таких як мінеральні води та лікувальні грязі. Наприклад, Трускавець в Україні та Беїле Херкулане в Румунії є популярними курортами, що приваблюють туристів, які шукають оздоровлення та релаксацію [57].

Спільні туристичні продукти та маршрути є результатом ефективного транскордонного співробітництва. Наприклад, маршрут "Замки Карпат" включає відвідування середньовічних замків, таких як Мукачівський замок в Україні та замок Пелеш у Румунії. Інший приклад — маршрут "Духовна спадщина Карпат", що охоплює відвідування монастирів та церков обох країн, таких як Почаївська лавра в Україні та монастир Путна в Румунії. Ці маршрути сприяють популяризації культурної та природної спадщини регіону, залучаючи туристів з усього світу.

Культурні та природні ресурси мають значний вплив на туристичну привабливість регіону. Спільні проекти та ініціативи, реалізовані Україною та Румунією, сприяють збереженню та популяризації цих ресурсів, створюючи умови для сталого розвитку туризму. Культурні пам'ятки, фестивалі, природні парки та оздоровчі курорти є основними факторами, що приваблюють туристів та сприяють економічному зростанню регіону. Транскордонне співробітництво між Україною та Румунією є яскравим прикладом того, як спільні зусилля можуть привести до успіху у розвитку туристичної галузі.

Висновки до розділу 3

У розділі проаналізовано тенденції привабливості транскордонного співробітництва між Україною та Румунією в сфері туризму, акцентуючи

увагу на основних напрямках та проектах співпраці, а також вплив культурних та природних ресурсів на туристичну привабливість регіону. Основні напрямки співробітництва включають розвиток екотуризму, культурного туризму та спільні туристичні маршрути, що сприяють підвищенню туристичних потоків. Важливу роль відіграють культурні та природні ресурси, які створюють унікальні можливості для спільних туристичних проектів, залучаючи туристів до вивчення багатої історії, культури та природи обох країн.

РОЗДІЛ 4

ПРИВАБЛИВІСТЬ РУМУНСЬКОЇ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО ТУРИСТИЧНОГО РИНКУ

4.1. Огляд транспортної інфраструктури Румунії

Транспортна інфраструктура Румунії є комплексною та добре розвиненою системою, що включає автомобільні, залізничні, авіаційні та водні маршрути. Автомобільна мережа країни складається з сучасних автомагістралей та шосе, таких як А1 та А2, які з'єднують основні міста та туристичні об'єкти. Залізнична інфраструктура, керована компанією CFR, забезпечує зручне сполучення між великими містами та регіонами, включаючи міжнародні маршрути до України. Авіаційна інфраструктура представлена кількома міжнародними аеропортами, серед яких найбільшими є Анрі Коанда в Бухаресті, Клуж-Напока та Тімішоара, що обслуговують як внутрішні, так і міжнародні рейси. Водний транспорт, зосереджений у портах на узбережжі Чорного моря, таких як Констанца, відіграє ключову роль у міжнародній торгівлі та круїзних перевезеннях. Розвиток і модернізація цих інфраструктурних компонентів роблять Румунію привабливою для туристів з усього світу, зокрема з України.

Автомобільна інфраструктура Румунії є важливим елементом транспортної системи країни та відіграє значну роль у розвитку туристичної галузі. Румунія має добре розвинену мережу автомагістралей та шосе, що забезпечують зручне та швидке пересування між основними містами та туристичними об'єктами. Однією з найважливіших автомагістралей є А1, яка з'єднує столицю Бухарест із містами Пітешті, Сібіу та Дева. Ця автомагістраль є частиною транс'європейської транспортної мережі (TEN-T) і забезпечує важливе сполучення між південними та західними регіонами

країни. Інша ключова автомагістраль, A2, з'єднує Бухарест з чорноморським портом Констанца, забезпечуючи швидкий доступ до узбережжя для туристів. Завдяки цим дорогам туристи з України можуть легко дістатися до популярних туристичних місць, таких як Трансільванія, Чорноморське узбережжя та Карпати [27].

Інші важливі автомагістралі включають A3, яка з'єднує Бухарест з північним містом Плоєшті, та A4, що забезпечує об'їзд навколо міста Констанца. Ці дороги не тільки сприяють внутрішньому туризму, але й полегшують доступ до туристичних об'єктів для іноземних відвідувачів, включаючи туристів з України.

Залізнична інфраструктура

Залізнична інфраструктура Румунії є важливим компонентом транспортної системи країни, що забезпечує сполучення між основними містами та регіонами. Залізнична мережа, якою управляє компанія CFR (Căile Ferate Române), включає понад 11,000 кілометрів залізничних колій і відіграє значну роль у розвитку туристичної галузі.

Румунська залізнична мережа з'єднує всі основні міста країни, забезпечуючи комфортне та швидке пересування пасажирів. Важливі залізничні маршрути включають:

- Бухарест – Тімішоара: Цей маршрут з'єднує столицю Румунії з великим містом на заході країни, проходячи через Пітешті, Крайову та інші важливі міста. Маршрут забезпечує зручне сполучення для туристів, які бажають відвідати історичні та культурні пам'ятки Тімішоари [29].
- Бухарест – Клуж-Напока: Маршрут з'єднує Бухарест з Клуж-Напокою, важливим культурним та економічним центром Трансільванії. Цей маршрут є популярним серед туристів, які відвідують відомі туристичні об'єкти регіону, такі як Сібіу та замок Дракули в Брані.
- Бухарест – Ясси: Цей маршрут з'єднує столицю з Яссами, одним із найбільших міст на північному сході Румунії. Ясси відомі своїми

історичними пам'ятками, університетами та культурними заходами, що робить його популярним місцем для туристів [29].

- Бухарест – Констанца: Цей маршрут з'єднує столицю з чорноморським портом Констанца, що є важливим курортним містом. Літні рейси на цей напрямок дуже популярні серед туристів, які відпочивають на Чорноморському узбережжі.

Для українських туристів важливим є міжнародний залізничний маршрут, що з'єднує Львів з Бухарестом через Чернівці. Цей маршрут забезпечує зручне сполучення між Україною та Румунією, дозволяючи туристам швидко та комфортно подорожувати між двома країнами. Окрім Львова, є також маршрути, що з'єднують Київ з Бухарестом, забезпечуючи додаткові можливості для подорожей [31].

У рамках програми модернізації залізничної інфраструктури Румунія реалізувала кілька значущих проектів, спрямованих на покращення якості послуг та швидкості перевезень. Наприклад, проект модернізації залізничного маршруту Бухарест – Брашов включав реконструкцію колій, оновлення вокзалів та впровадження нових технологій для підвищення безпеки та комфорту пасажирів. Це дозволило значно скоротити час подорожі та підвищити привабливість залізничних подорожей для туристів. Румунія також планує розвиток високошвидкісних залізничних маршрутів, які з'єднують основні міста країни з сусідніми державами. Один із таких проектів передбачає створення високошвидкісного залізничного маршруту між Бухарестом та Будапештом через Клуж-Напоку. Цей проект, який планується реалізувати за підтримки Європейського Союзу, значно скоротить час подорожі між цими містами та зробить залізничні подорожі ще більш зручними та привабливими для туристів [31].

Залізничні перевезення в Румунії пропонують різноманітні послуги для пасажирів, включаючи комфортабельні вагони, ресторани на борту та можливість бронювання квитків онлайн. CFR також пропонує спеціальні пропозиції для туристів, такі як знижки на групові подорожі та сезонні акції.

Крім того, туристи можуть скористатися нічними потягами, які забезпечують комфортні умови для подорожей на довгі відстані [31].

Протягом останніх років Румунія активно працює над залученням інвестицій для розвитку залізничної інфраструктури. Європейський Союз надає фінансову підтримку для реалізації проектів модернізації та розвитку нових залізничних маршрутів. Ці заходи спрямовані на підвищення ефективності, безпеки та комфорту залізничних перевезень, що сприятиме залученню більшої кількості туристів.

Авіаційна інфраструктура

Авіаційна інфраструктура Румунії є ключовим елементом транспортної системи країни та відіграє важливу роль у розвитку туристичної галузі. Країна має кілька міжнародних аеропортів, які обслуговують як внутрішні, так і міжнародні рейси, забезпечуючи зручне авіасполучення для туристів з усього світу, включаючи Україну. Найбільшим і найважливішим аеропортом Румунії є міжнародний аеропорт Анрі Коанда, відомий також як Отопені, розташований за 16,5 км на північ від центру Бухареста. Цей аеропорт обслуговує понад 13 мільйонів пасажирів на рік і є основним авіаційним хабом країни. Аеропорт Анрі Коанда пропонує рейси до більш ніж 100 міжнародних напрямків, включаючи прямі рейси до Києва, Львова та Одеси. Крім того, аеропорт має розвинену інфраструктуру, що включає сучасні термінали, магазини, ресторани та зони відпочинку, що робить його зручним для туристів [32].

Другим за величиною аеропортом Румунії є міжнародний аеропорт Клуж-Напока, розташований у серці Трансільванії. Аеропорт обслуговує понад 3 мільйони пасажирів на рік і пропонує рейси до багатьох європейських міст, включаючи Київ. Клуж-Напока є важливим центром для туристів, які бажають відвідати історичні та природні пам'ятки Трансільванії, такі як замок Дракули в Брані та мальовничі Карпати. Аеропорт постійно модернізується для покращення обслуговування пасажирів і розширення маршрутної мережі [32].

Міжнародний аеропорт Тімішоара є важливим авіаційним вузлом на заході Румунії. Аеропорт обслуговує понад 1,5 мільйона пасажирів на рік і пропонує рейси до різних європейських міст. Тімішоара є великим культурним та економічним центром, що робить його привабливим для туристів. Аеропорт Тімішоара пропонує зручне сполучення з іншими частинами Румунії та Європи, сприяючи розвитку туризму. Міжнародний аеропорт Ясси, розташований у північно-східній частині Румунії, є важливим авіаційним вузлом для туристів, які подорожують до Молдови та інших сусідніх регіонів. Аеропорт обслуговує понад 1 мільйон пасажирів на рік і пропонує рейси до різних європейських міст, включаючи прямі рейси до Києва. Ясси відомі своїми університетами, історичними пам'ятками та культурними заходами, що робить його привабливим місцем для туристів. Окрім основних міжнародних аеропортів, у Румунії є кілька регіональних аеропортів, які також відіграють важливу роль у розвитку туризму. Наприклад, міжнародний аеропорт Сібіу обслуговує туристів, які подорожують до Трансільванії, а міжнародний аеропорт Крайова забезпечує зручне сполучення для туристів, які відвідують південний регіон Румунії [32].

Важливу роль у розвитку авіасполучення між Україною та Румунією відіграють авіакомпанії. Національна авіакомпанія Румунії TAROM пропонує регулярні рейси до міст України, забезпечуючи зручне сполучення між країнами. Крім того, бюджетні авіакомпанії, такі як Wizz Air та Ryanair, пропонують дешеві та часті рейси до різних міст України, що робить авіаперельоти доступнішими для туристів. Наприклад, Wizz Air виконує регулярні рейси між Києвом та Бухарестом, Львовом та Клуж-Напокою, що сприяє збільшенню туристичних потоків.

Протягом останніх років Румунія активно залучає інвестиції для модернізації та розширення своїх аеропортів. У 2020 році було завершено значну модернізацію міжнародного аеропорту в Клуж-Напока, що дозволило збільшити пропускну спроможність аеропорту та покращити умови для

пасажирів. Також планується розширення терміналів в аеропортах Тімішоара та Ясси, що дозволить обслуговувати більше пасажирів та покращити якість обслуговування.

Водний транспорт

Водний транспорт є важливим компонентом транспортної інфраструктури Румунії. Основні порти країни розташовані на узбережжі Чорного моря, серед яких найбільшим та найважливішим є порт Констанца. Порт Констанца є найбільшим портом країни та одним з найважливіших портів у Європі, займаючи ключову позицію у міжнародній торгівлі та туризмі. Він обслуговує як вантажні, так і пасажирські перевезення. Констанца є головним морським воротом Румунії, з'єднуючи країну з численними європейськими та азіатськими портами. Порт має розвинену інфраструктуру, включаючи термінали для обробки контейнерів, нафтових продуктів, зернових культур та інших товарів. Крім того, Констанца є важливим центром для круїзних суден, що приваблюють туристів з усього світу.

Круїзні перевезення є важливим аспектом водного транспорту Румунії. Порт Констанца регулярно приймає круїзні судна, які подорожують Чорним морем. Круїзи зупиняються в Констанці, дозволяючи туристам ознайомитися з історичними та культурними пам'ятками міста, такими як старе місто, археологічний музей та мальовничий пляж [38].

Для українських туристів водний транспорт може бути цікавим варіантом для подорожей до Румунії, особливо для тих, хто цікавиться морськими круїзами. Наприклад, круїзні лінії пропонують маршрути, що включають відвідування Констанци, Одеси та інших чорноморських портів, що дозволяє туристам з України зручно подорожувати та насолоджуватися морськими пейзажами [38].

Пасажирські перевезення також відіграють важливу роль у водному транспорті Румунії. Порти Румунії обслуговують не лише міжнародні круїзні лінії, але й регулярні пасажирські рейси між містами на узбережжі Чорного

моря. Наприклад, регулярні поромні рейси з'єднують Констанцу з іншими чорноморськими портами, такими як Варна в Болгарії та Стамбул в Туреччині, що забезпечує зручне сполучення для туристів, які подорожують між країнами.

Окрім порту Констанца, інші важливі порти на узбережжі Чорного моря включають порти Мангалія та Суліна. Порт Мангалія є важливим центром для обробки вантажів та пасажирських перевезень, зокрема для яхтового туризму. Порт Суліна, розташований на Дунаї, є ключовим пунктом для річкових перевезень і є важливим для туристів, які подорожують по Дунаю.

Річкові перевезення також відіграють важливу роль у транспортній інфраструктурі Румунії. Дунай, який є другою за довжиною річкою в Європі, протікає через Румунію та забезпечує важливий транспортний шлях. Річкові круїзи по Дунаю стають все більш популярними серед туристів, пропонуючи мальовничі маршрути, що проходять через декілька європейських країн, включаючи Румунію.

Дунайський круїз зазвичай включає відвідування кількох румунських міст, таких як Галац, Браїла та Тульча. Туристи можуть насолоджуватися панорамними видами, відвідувати історичні пам'ятки та досліджувати природні заповідники, такі як дельта Дунаю, яка є об'єктом всесвітньої спадщини ЮНЕСКО [38].

Румунія активно працює над розвитком своєї водної транспортної інфраструктури. Значні інвестиції спрямовані на модернізацію портів, розширення терміналів та покращення логістичних послуг. Наприклад, у 2019 році було завершено проект розширення контейнерного терміналу в порту Констанца, що дозволило збільшити пропускну спроможність та підвищити ефективність обробки вантажів. Також проводяться проекти з розвитку туристичної інфраструктури, такі як будівництво нових причалів для круїзних суден та покращення умов для пасажирів. Це сприяє залученню

більшої кількості туристів та підвищенню привабливості Румунії як туристичного напрямку.

Громадський транспорт

Громадський транспорт у містах Румунії представлений добре розвиненою мережею автобусів. Практично у кожному великому місті діють автобусні маршрути, які забезпечують зручне сполучення між різними районами. В Бухаресті, столиці країни, автобусна мережа налічує понад 100 маршрутів, що охоплюють як центр міста, так і його передмістя. Автобуси часто обладнані сучасними технологіями, такими як безкоштовний Wi-Fi та системи кондиціонування, що робить поїздки комфортними для пасажирів.

Прикладом високоякісного обслуговування є автобуси компанії STB (Societatea de Transport București), яка забезпечує регулярні перевезення в Бухаресті. Автобусні маршрути доповнюють інші види громадського транспорту, такі як метро та трамваї, забезпечуючи зручний доступ до будь-якої точки міста. Інші великі міста, такі як Клуж-Напока, Тімішоара та Ясси, також мають розвинені автобусні мережі, що робить пересування по місту швидким і зручним [40].

Трамваї та тролейбуси є важливими компонентами громадського транспорту в багатьох румунських містах. Трамвайна мережа Бухареста є однією з найбільших у країні та складається з понад 20 маршрутів, які охоплюють основні райони міста. Трамваї є популярним видом транспорту серед місцевих жителів і туристів завдяки своїй надійності та зручності.

Тролейбуси також грають важливу роль у транспортній системі міст, таких як Клуж-Напока, Брашов та Плоєшті. Тролейбусні маршрути забезпечують екологічно чистий та ефективний спосіб пересування, що особливо важливо в умовах міських центрів. Міста постійно працюють над модернізацією своїх тролейбусних парків, впроваджуючи нові моделі з низьким рівнем викидів та сучасними технологіями [45].

Метро є основним видом громадського транспорту в Бухаресті, який забезпечує швидке та ефективне пересування по місту. Метро Бухареста

складається з п'яти ліній загальною довжиною понад 70 км та охоплює більшість важливих районів міста. Лінії метро з'єднують центр міста з передмістями та забезпечують зручний доступ до основних транспортних вузлів, таких як залізничні вокзали та аеропорти.

Бухарестське метро постійно розвивається, відкриваючи нові станції та розширюючи існуючі лінії. Наприклад, у 2020 році було відкрито нову лінію метро М5, яка з'єднує район Друмул Таберей з центром міста. Це дозволило значно зменшити час подорожі та підвищити зручність пересування для жителів та туристів.

Міжміські автобуси та мікроавтобуси забезпечують зручне сполучення між містами та регіонами Румунії, роблячи подорожі по країні більш комфортними. Автобусні компанії, такі як FlixBus та Eurolines, пропонують регулярні рейси між основними містами країни, такими як Бухарест, Клуж-Напока, Тімішоара, Констанца та багато інших. Ці автобуси обладнані сучасними зручностями, такими як Wi-Fi, кондиціонери та зручні сидіння, що робить поїздки комфортними та приємними [47].

Мікроавтобуси також відіграють важливу роль у міжміському транспорті, забезпечуючи швидке та зручне сполучення між меншими населеними пунктами та великими містами. Вони часто використовуються для коротших поїздок і є популярним вибором серед місцевих жителів та туристів.

Румунія активно впроваджує інновації та нові технології у свою систему громадського транспорту. Одним із прикладів є впровадження електронних квитків та мобільних додатків, що дозволяють пасажиром купувати квитки онлайн та стежити за розкладом транспорту в режимі реального часу. У багатьох містах також встановлені електронні табло, що інформують пасажирів про час прибуття наступного транспорту. Громадський транспорт у Румунії постійно розвивається, зосереджуючи увагу на покращенні якості обслуговування та розширенні маршрутної мережі. Інвестиції у модернізацію транспортних засобів, будівництво нових

ліній метро та оновлення інфраструктури сприяють підвищенню ефективності та зручності громадського транспорту. Це робить Румунію привабливою для туристів, які можуть легко досліджувати міста та регіони країни.

Протягом останніх років Румунія активно працює над покращенням своєї транспортної інфраструктури, залучаючи значні інвестиції у розвиток доріг, залізниць та аеропортів. Заходи спрямовані на підвищення якості обслуговування, зручності та безпеки для туристів. Завдяки цим зусиллям, Румунія стає все більш привабливою для туристів з України, які можуть скористатися зручними та сучасними транспортними засобами для подорожей по країні.

Отже, транспортна інфраструктура Румунії є важливим фактором, що сприяє розвитку туристичної галузі та залученню туристів з України. Добре розвинена мережа автомобільних доріг, залізничних маршрутів, авіасполучень та громадського транспорту забезпечує зручність та комфорт для подорожей, що робить Румунію привабливою для відвідувачів з усього світу.

4.2. Переваги та виклики для України при адаптації румунської транспортної інфраструктури

Адаптація румунської транспортної інфраструктури для українського туристичного ринку має значні переваги та виклики. Серед переваг - покращення транспортного сполучення між країнами, розширення туристичних маршрутів та підвищення економічної взаємодії. Завдяки модернізації доріг, залізничних колій та аеропортів туристи з України зможуть швидше та комфортніше подорожувати до Румунії. Однак, цей процес супроводжується викликами, такими як необхідність значних інфраструктурних інвестицій, гармонізація регуляторних норм, врахування екологічних та соціальних впливів, а також забезпечення безпеки

транспортної системи. Подолання цих викликів вимагає комплексного підходу та тісної співпраці між країнами.

1. Покращення транспортного сполучення:

Адаптація румунської транспортної інфраструктури може суттєво покращити транспортне сполучення між Україною та Румунією. Це включає як автомобільні, так і залізничні маршрути, що з'єднують основні міста обох країн. Зокрема, модернізація прикордонних пунктів пропуску та спільні проекти з розбудови автомагістралей, таких як A1 та A2, можуть значно скоротити час подорожей та підвищити комфорт для туристів.

2. Розширення туристичних маршрутів:

Розвиток транспортної інфраструктури сприяє розширенню туристичних маршрутів, що охоплюють обидві країни. Наприклад, спільні туристичні продукти, такі як маршрути "Замки Карпат" або "Духовна спадщина Карпат", можуть привабити більше туристів, які бажають дослідити культурну та природну спадщину України та Румунії. Це також відкриває можливості для розвитку нових туристичних програм та заходів.

3. Підвищення економічної взаємодії:

Покращення транспортного сполучення сприяє підвищенню економічної взаємодії між Україною та Румунією. Зручні транспортні коридори можуть стимулювати розвиток бізнесу, торгівлі та інвестицій між країнами. Це також позитивно вплине на розвиток туристичної галузі, збільшуючи потоки туристів і відповідно доходи від туризму.

Одним із головних викликів є необхідність значних інвестицій у модернізацію та розширення транспортної інфраструктури. Україна має адаптувати свою інфраструктуру до стандартів Румунії, що вимагає фінансових витрат на будівництво нових доріг, залізничних колій, модернізацію прикордонних пунктів та інші інфраструктурні проекти. Залучення інвестицій та міжнародної підтримки є важливими аспектами для подолання цього виклику. Іншим викликом є необхідність гармонізації регуляторних норм та стандартів між Україною та Румунією. Це включає

узгодження транспортних правил, митних процедур та стандартів безпеки. Гармонізація регуляторних норм може вимагати значних зусиль та часу, але є важливою для забезпечення безперебійного транспортного сполучення та комфорту туристів. Розвиток транспортної інфраструктури може мати екологічні та соціальні впливи, які необхідно враховувати. Будівництво нових доріг та залізниць може вплинути на природні екосистеми та місцеві громади. Тому важливо впроваджувати проекти з урахуванням принципів сталого розвитку, забезпечуючи мінімізацію негативних впливів на довкілля та соціальну сферу. Забезпечення безпеки транспортної інфраструктури є ще одним важливим викликом, що включає забезпечення безпеки дорожнього руху, залізничних перевезень та авіасполучень. Впровадження сучасних технологій, таких як системи моніторингу та контролю, а також підвищення рівня підготовки персоналу є ключовими аспектами для забезпечення високого рівня безпеки.

Таблиця 4.1.

Шляхи адаптації румунської транспортної інфраструктури для українського туристичного ринку

Шлях адаптації	Опис	Приклади заходів
Інфраструктурні інвестиції	Вкладення у будівництво та модернізацію інфраструктури	- Будівництво нових автомагістралей - Модернізація залізничних колій та вокзалів
Гармонізація регуляторних норм	Узгодження транспортних правил та спрощення митних процедур	- Спільна розробка стандартів безпеки - Впровадження електронного документообігу
Екологічні та соціальні заходи	Врахування впливу на довкілля та залучення місцевих громад	- Проведення екологічних експертиз - Інформаційні кампанії для місцевих громад
Безпека та технології	Використання сучасних технологій та підвищення кваліфікації персоналу	- Впровадження систем моніторингу - Тренінги для

Шлях адаптації	Опис	Приклади заходів
		працівників транспортної сфери

Адаптація румунської транспортної інфраструктури для українського туристичного ринку має значні переваги, але також супроводжується певними викликами. Покращення транспортного сполучення, розширення туристичних маршрутів та підвищення економічної взаємодії є важливими перевагами, які можуть стимулювати розвиток туристичної галузі. Водночас, необхідність інфраструктурних інвестицій, гармонізація регуляторних норм, врахування екологічних та соціальних впливів, а також забезпечення безпеки є викликами, які потребують комплексного підходу та співпраці між країнами.

4.3. Перспективи розвитку транспортних зв'язків між Україною та Румунією

Перспективи розвитку транспортних зв'язків між Україною та Румунією значною мірою залежать від реалізації інфраструктурних проектів та залучення інвестицій. Одна з головних цілей – модернізація прикордонних пунктів пропуску, таких як "Красноїльськ-Вікову де Сус" та "Порубне-Сірет". Ці проекти спрямовані на скорочення часу перетину кордону, що значно покращить транспортні потоки та зручність для туристів. Інвестиції у будівництво нових автомагістралей та модернізацію залізничних колій також є ключовими факторами для забезпечення швидкого та комфортного сполучення між країнами.

Авіаційні зв'язки між Україною та Румунією мають великий потенціал для розвитку. Зростання кількості прямих авіарейсів між основними містами обох країн, такими як Київ, Львів, Одеса, Бухарест, Клуж-Напока та Тімішоара, сприятиме підвищенню туристичних потоків. Залучення бюджетних авіакомпаній, таких як Wizz Air та Ryanair, дозволить зробити

авіаперельоти більш доступними для туристів. Крім того, модернізація аеропортів та впровадження нових технологій забезпечить високий рівень обслуговування пасажирів.

Розвиток річкових та морських перевезень також є важливим аспектом транспортних зв'язків між Україною та Румунією. Дунай, як важливий транспортний шлях, пропонує великі можливості для розвитку річкових круїзів, які можуть стати популярними серед туристів з обох країн. Морські перевезення через порти Чорного моря, зокрема через порт Констанца, відкривають додаткові перспективи для розвитку туризму. Регулярні поромні рейси між українськими та румунськими портами сприятимуть покращенню транспортного сполучення та залученню туристів.

Для забезпечення ефективного розвитку транспортних зв'язків необхідно гармонізувати регуляторні норми та стандарти між Україною та Румунією. Це включає узгодження транспортних правил, митних процедур та стандартів безпеки. Спільна робота над створенням єдиних стандартів дозволить зменшити адміністративні бар'єри та спростити процес перетину кордону для туристів. Це також сприятиме підвищенню конкурентоспроможності транспортних маршрутів.

Розвиток транспортних зв'язків має враховувати екологічну стійкість та соціальну відповідальність. Інфраструктурні проекти повинні проводитися з урахуванням впливу на навколишнє середовище та місцеві громади. Впровадження екологічно чистих технологій, таких як електротранспорт та системи моніторингу викидів, допоможе мінімізувати негативні впливи. Залучення місцевих громад до процесу планування та реалізації проектів забезпечить соціальну підтримку та сприятиме їх успішному впровадженню.

Забезпечення безпеки транспортних систем є важливим завданням для розвитку транспортних зв'язків між Україною та Румунією. Впровадження сучасних технологій для моніторингу стану доріг, залізничних колій та аеропортів, а також підвищення рівня підготовки персоналу сприятимуть підвищенню безпеки. Спільні тренінги та навчальні програми для

працівників транспортної сфери допоможуть забезпечити високий рівень обслуговування та безпеки пасажирів.

Отже, розвиток транспортних зв'язків між Україною та Румунією має значний потенціал для покращення економічної взаємодії та підвищення туристичної привабливості обох країн. Інфраструктурні проекти, розширення авіасполучень, розвиток річкових та морських перевезень, гармонізація регуляторних норм, екологічна стійкість та підвищення рівня безпеки є ключовими аспектами цього процесу. Співпраця між Україною та Румунією у цій сфері сприятиме створенню комфортних умов для подорожей та забезпечить стале зростання туристичних потоків між країнами.

Висновки до розділу 4

Розділ 4 висвітлює привабливість румунської транспортної інфраструктури для українського туристичного ринку, розглядаючи огляд транспортної інфраструктури, переваги та виклики при її адаптації, а також перспективи розвитку транспортних зв'язків між країнами. У підрозділі 4.1 подано детальний огляд транспортної системи Румунії, яка включає добре розвинену мережу автомобільних доріг, залізниць, аеропортів та портів. Ця інфраструктура забезпечує зручне та швидке пересування для туристів і є важливим фактором для розвитку туризму.

Підрозділ 4.2 акцентує увагу на перевагах та викликах для України при адаптації румунської транспортної інфраструктури. Переваги включають покращення транспортного сполучення, розширення туристичних маршрутів та підвищення економічної взаємодії. Водночас, існують виклики, такі як необхідність значних інвестицій, гармонізація регуляторних норм, врахування екологічних та соціальних впливів, а також забезпечення безпеки.

У підрозділі 4.3 розглянуто перспективи розвитку транспортних зв'язків між Україною та Румунією. Планується реалізація інфраструктурних проектів, розширення авіасполучень, розвиток річкових та морських

перевезень, що сприятиме підвищенню туристичної привабливості обох країн. Гармонізація регуляторних норм та впровадження сучасних технологій забезпечать ефективність та безпеку транспортних систем.

Таким чином, румунська транспортна інфраструктура має значний потенціал для розвитку туристичних зв'язків з Україною, проте реалізація цього потенціалу потребує комплексного підходу та тісної співпраці між країнами. Важливо забезпечити інвестиції, узгодити регуляторні норми та впроваджувати екологічно сталий розвиток, щоб досягти успіху в цій сфері.

ВИСНОВКИ

Результати дослідження показують, що транскордонне співробітництво між Україною та Румунією має глибокі історичні корені та значний потенціал для розвитку туристичної галузі обох країн. Історичні зв'язки, що формувалися протягом століть, створили міцну основу для сучасного партнерства, яке включає культурні, економічні та соціальні аспекти. Спільні культурні заходи та фестивалі сприяють зміцненню міжкультурного діалогу та збагаченню туристичних пропозицій, залучаючи все більше туристів з обох країн.

Сучасний стан розвитку туризму в Румунії відзначається значними інвестиціями у туристичну інфраструктуру, що включає готелі, ресторани, транспортні засоби та туристичні послуги. Це сприяє підвищенню якості обслуговування та приваблює все більше туристів, як з України, так і з інших країн. Розвиток екологічного туризму, зокрема в Карпатах та на Чорноморському узбережжі, є важливим напрямком, що підтримує збереження природних ресурсів та пропонує унікальні можливості для відпочинку.

Основні туристичні напрямки Румунії, такі як Трансільванія, Чорноморське узбережжя та Карпати, відомі своєю багатою історичною спадщиною та мальовничими пейзажами. Замки, фортеці, національні парки та культурні фестивалі є ключовими атракціями, що приваблюють туристів. Наприклад, замок Бран, відомий як замок Дракули, щороку відвідують тисячі туристів, зацікавлених у містичній історії та культурі регіону.

Важливою складовою розвитку туристичних зв'язків є транспортна інфраструктура. Добре розвинена мережа автомобільних доріг, залізниць, аеропортів та портів забезпечує зручне сполучення між Україною та Румунією. Розширення авіасполучень та розвиток річкових та морських перевезень створюють додаткові можливості для туристів та сприяють підвищенню туристичних потоків.

Адаптація румунської транспортної інфраструктури для українського туристичного ринку має значні переваги, включаючи покращення транспортного сполучення, розширення туристичних маршрутів та підвищення економічної взаємодії. Однак існують виклики, такі як необхідність значних інвестицій, гармонізація регуляторних норм та забезпечення екологічної стійкості.

Перспективи розвитку транспортних зв'язків між Україною та Румунією є дуже сприятливими, особливо з урахуванням спільних інфраструктурних проєктів та інвестицій. Подальша гармонізація регуляторних норм та впровадження сучасних технологій забезпечать ефективність та безпеку транспортних систем, що сприятиме зростанню туристичних потоків та економічному розвитку обох країн.

Дослідження показало, що транскордонне співробітництво між Україною та Румунією має значний потенціал для розвитку туристичної галузі обох країн. Основні напрямки співпраці включають розвиток екотуризму, культурного туризму та спільних туристичних маршрутів. Спільні проєкти, такі як створення транскордонних еко-маршрутів та організація культурних фестивалів, сприяють зміцненню туристичних

потоків і взаєморозуміння між народами. Прикладом успішного співробітництва є проект "Культурні маршрути Карпат", що об'єднує історичні та культурні об'єкти обох країн.

Вплив культурних та природних ресурсів на туристичну привабливість регіону є суттєвим. Карпатські гори, Трансільванія, Чорноморське узбережжя, а також численні замки, фортеці та монастирі створюють унікальні можливості для туристів. Природні парки та заповідники, такі як Карпатський національний парк та Національний парк Ретезат, приваблюють туристів своєю мальовничою красою та багатством флори і фауни. Культурні ресурси, включаючи традиції, фестивалі та гастрономічні заходи, доповнюють туристичну привабливість регіону.

Спільні туристичні продукти та маршрути, такі як "Замки Карпат" та "Духовна спадщина Карпат", залучають туристів з обох країн і сприяють популяризації культурної та природної спадщини. Це дозволяє створювати нові туристичні пропозиції, які задовольняють інтереси сучасних мандрівників та сприяють сталому розвитку туризму в регіоні.

Румунська транспортна інфраструктура має значний потенціал для розвитку туристичних зв'язків з Україною. Огляд транспортної інфраструктури Румунії показує, що країна має добре розвинену мережу автомобільних доріг, залізниць, аеропортів та портів, що забезпечують зручне та швидке пересування для туристів. Особливо важливими є автомагістралі A1 та A2, які з'єднують основні міста країни та туристичні об'єкти.

Переваги для України при адаптації румунської транспортної інфраструктури включають покращення транспортного сполучення, розширення туристичних маршрутів та підвищення економічної взаємодії. Водночас, існують виклики, такі як необхідність значних інвестицій, гармонізація регуляторних норм, врахування екологічних та соціальних впливів, а також забезпечення безпеки транспортної системи.

Перспективи розвитку транспортних зв'язків між Україною та Румунією є дуже сприятливими. Планується реалізація спільних інфраструктурних проектів, розширення авіасполучень та розвиток річкових та морських перевезень, що сприятиме підвищенню туристичної привабливості обох країн. Гармонізація регуляторних норм та впровадження сучасних технологій забезпечать ефективність та безпеку транспортних систем. Це створює умови для зростання туристичних потоків та економічного розвитку регіону.

Загалом, дослідження підтверджує значний потенціал транскордонного співробітництва між Україною та Румунією в сфері туризму, підкреслюючи важливість інфраструктурних інвестицій, культурного обміну та екологічної стійкості для успішного розвитку туристичних зв'язків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аніпко Н., Андрусак Н. Зацікавленість іноземних туристів Україною: особливості післявоєнного туризму. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Управління розвитком сфери гостинності: регіональний аспект, Чернівці: Технодрук, 2022. С. 323-326.
2. Барвінок Н. Вплив глобальних безпекових факторів на розвиток міжнародного туризму в Україні. *Věda a perspektivy*. № 4(11). 2022. С. 139-151.
3. Волкова І. І., Парфіненко, А. Ю. Розвиток туризму в країнах західного Причорномор'я (Румунія та Болгарія) та їх співробітництво з Україною. *Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна*. 2022. – Вип. 15. – С. 68–80.
4. Всесвітня туристична організація ООН (ЮНВТО). Офіційний сайт. URL: <https://www.unwto.org/>

5. Голод А. Безпека регіональних туристичних систем: теорія, методологія та проблеми гарантування : монографія. Львів : ЛДУФК, 2017. 340 с.
6. Дворська І. Туристична галузь після війни: чи можлива реанімація та антикризове управління? Інтернет-видання «Liga.net». 2022. URL: <https://blog.liga.net/user/idvorskaya/article/44952>
7. Державне агентство розвитку туризму України. URL: <https://tourism.gov.ua>
8. Заячківська Г. А., Сікула А. О. Військовий туризм як один з перспективних напрямків післявоєнного розвитку туризму в Україні. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні напрями розвитку економіки, підприємництва, технологій та їх правового забезпечення» (м. Львів, 1-2 червня 2022 р.). Львів: Видавництво ЛТЕУ, 2022. С. 267-269.
9. Киричук К. Туризм Румунії набирає популярності// Турбізнес - No9 - 2009.
10. Козлова А. Туризм в умовах війни: що відбувається з галуззю й які перспективи на цьогорічний сезон. Інтернет-видання «Comments.ua». URL: <https://money.comments.ua/ua/news/economy/turizm-v-umovah-viyni-scho-vidbuvaetsya-z-galuzzyu-y-yaki-perspektivi-na-cogorichniy-sezon-699311.html>
11. Корчевська Л. Стан, особливості та перспективи туризму у воєнний та поствоєнний періоди. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Управління розвитком сфери гостинності: регіональний аспект», Чернівці: Технодрук, 2022. С. 337-341.
12. Кукліна Т., Цвілий С., Журавльова С. Загальні тенденції розвитку світового туризму: від коронавірусу до військової агресії. Підприємництво та інновації. 2022. № 23. С. 12-15.

13. Мілінчук, О.В. Стан туристичної галузі країн чорноморського регіону. Актуальні проблеми туристичного країнознавства та туристичного краєзнавства. 2020. – Вип. 12. – С. 889–891.
14. Мілінчук, О.В., Горшкова, Л.О. Зарубіжний досвід туристичного районування: приклад Болгарії. Причорноморські економічні студії. – 2020. – Вип. 52 (1). – С. 41–48.
15. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail?id=89204206-6311-4f1e-b04f-eb0eaf21505f>
16. Парфіненко А. Ю. Міжнародний туризм в Україні: геополітичні аспекти глобального явища. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2015. Вип. 126. Ч. 1. С. 12–23.
17. Перегуда Ю., Кривоберець М. Державна підтримка підприємств туристичної галузі в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення. Підприємництво та інновації. 2022. № 23. С. 16-20.
18. Посольство України в Румунії, Політичні відносини Україна – Румунія URL: <https://romania.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/183-politichni-vidnosini-mizh-ukrajinoju-ta-rumunijeju>
19. Радіонівський М.Л. Румунські готелі не дорахувалися туристів// Турбізнес - No9 – 2009.
20. Рогащ П.І., Косяков Н.Є., Гаркова В.Г., Лук'янчик С.В. Країнознавство - Мн.: БДЕУ, 2003.
21. Родак К. Як виглядає туризм під час війни. Інтернет-видання «Zaxid.net». 12 травня 2022 р. URL: https://zaxid.net /statti_tag50974
22. Романова А. А. Управління розвитком туристичної сфери в умовах збройних конфліктів. Modern economics. 2018. № 9. С. 93-104. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/modecon_2018_9_14
23. Смирнов І., Любіцева О. Туристичний бізнес під час пандемії COVID-19: світовий та український досвід. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Туризм. № 3(2). 2020. С. 196-208.

- 24.Худавердієва В., Мерчанський В., Чуйко Н., Воронкова А. Стратегія економічної адаптації туристично-рекреаційної сфери України до міжнародного туристичного ринку. *Journal of Innovations and Sustainability*. 2022. № 6(2).
- 25.Băbăț A., Mazilu M., Niță A., Drăguleasa I., Grigore M. "Tourism and Travel Competitiveness Index: From Theoretical Definition to Practical Analysis in Romania." *Sustainability*, 2023.
- 26.Cehan A., Iașu C. "Government Policies for Tourism in Romania During the COVID-19 Pandemic: A Stakeholders' Perspective." *Eastern Journal of European Studies*, 2023.
- 27.Cehan A., Iașu C., Eva M., Ibănescu B.. "Territorial Dynamics of Tourism in Romania: A Long-term Perspective (1990-2016)." *Human Geographies: Journal of Studies and Research in Human Geography*, 2019.
- 28.Condei R., Alecu I., Popescu A., Ciocan H.. "The Analysis of the Human Resources Involved in the Rural Tourism in Romania." *Management of Sustainable Development*, 2016.
- 29.Cosma S., Paun D, Bota M., Fleseriu C.. "Innovation—A Useful Tool in the Rural Tourism in Romania." *Procedia-Social and Behavioral Sciences* 148 (2014): 507-515.
- 30.Cristea A., Apostol M., Dosescu T. "The Role of Media in Promoting Religious Tourism in Romania." *Procedia-Social and Behavioral Sciences* 188 (2015): 15-20.
- 31.Dinu M., Zbucnea A., Cioacă A. "Health Tourism in Romania: Main Features and Trends." *Journal of Tourism Challenges and Trends* 3, no. 2 (2010): 113-128.
- 32.Dinu V., Lazăr S., Pop I. "Factors that Influence the Adoption of the Internet of Things in Tourism by Romanian Consumers." *Amfiteatru Economic*, 2021.

- 33.Drăguleasa I. A., Niță A., Mazilu M. "Capitalization of Tourist Resources in the Post-COVID-19 Period—Developing the Chorematic Method for Oltenia Tourist Destination, Romania." *Sustainability*, 2023.
- 34.Florina B., Hincu D., Ildiko I. "Potential of Rural Tourism in Romania." *Revista de turism-studii si cercetari in turism* 10, no. 2 (2010): 5-12.
- 35.Gherasim D. "Rural Tourism in Romania." *Economy Transdisciplinarity Cognition* 15, no. 2 (2012): 31-38.
- 36.Havadi N., Espinosa A. "Experiences of Community-Based Tourism in Romania: Chances and Challenges." *Journal of Tourism Analysis: Revista de Análisis Turístico* 27, no. 1 (2020): 39-55.
- 37.Herman G., Banto N., Caciara T. "The Perception of Bihor Mountain Tourist Destination; Romania." *Geographia*, 2021.
- 38.Hovi T. "The Use of History in Dracula Tourism in Romania." *Folklore: Electronic Journal of Folklore* 57 (2014): 97-114.
- 39.Ibănescu B., Stoleriu O., Munteanu A., Iașu C. "The Impact of Tourism on Sustainable Development of Rural Areas: Evidence from Romania." *Sustainability* 10, no. 2 (2018): 352.
- 40.Ilieș A., Ilieș D., Tătar C., Ilieș M. "Geography of Tourism in Romania." In *The Geography of Tourism of Central and Eastern European Countries*, edited by Mirosław Mika, 17-36. Berlin: Springer, 2017.
- 41.Light D. "Dracula Tourism in Romania: Cultural Identity and the State." *Annals of Tourism Research* 34, no. 3 (2007): 746-765
- 42.Light D. "The Undead and Dark Tourism: Dracula Tourism in Romania." In *Dark Tourism*, 143-159. London: Taylor & Francis, 2016.
- 43.Marcuta L., Marcuta A., Popescu A., Tindeche C. "Study on the Development of Adventure Tourism in Romania." *Management of Sustainable Development*, 2020.
- 44.Marian I. "Rural Tourism and Agro-tourism in Romania." *Ovidius University Annals, Economic Sciences Series*, 2017.

45. Mazilu M., Rabonțu C., Marinescu R. "New Products and Strategies for Sustainable Tourism in Romania." *Journal of Tourism & Sustainable Development*, 2017.
46. Mitrică B., Șerban P., Mocanu I., Damian N.. "Developing an Indicator-Based Framework to Measure Sustainable Tourism in Romania: A Territorial Approach." *Sustainability* 13, no. 12 (2021): 1-19.
47. Mitrică B., Șerban P., Mocanu I., Damian N. "Developing an Indicator-Based Framework to Measure Sustainable Tourism in Romania: A Territorial Approach." *Sustainability*, 2021.
48. Nagy B., Gabor M., Bacoș I. "Google Mobility Data as a Predictor for Tourism in Romania During the COVID-19 Pandemic—A Structural Equation Modeling Approach for Big Data." *Electronics*, 2022.
49. Nedelea A. Kyfyak V. "The Development of the Tourism Industry at the Regional Level in a Context of Economic Relations Between Ukraine and Romania." *Journal of Tourism - Studies and Research in Tourism* 5, 2008, 20-22.
50. Number of arrivals in tourist accommodations in Romania from 2006 to 2023. URL: <https://www.statista.com/statistics/413253/number-of-arrivals-spent-in-short-stay-accommodation-in-romania/>
51. Popescu A., Marcuța L., Tindeche C. "Demand and Offer in Balneary Tourism of Romania in the Period 2010-2019." *Management of Sustainable Development*, 2021.
52. Postelnicu C., Dabija C. "Challenges and Development Prospects for Tourism in Romania." *Ecoforum*, 2016.
53. Report of the border police of Romania on the flow of tourists URL: https://www.politiadefrontiera.ro/en/main/n-communication-open-data-17/?s=list&fy=&page_no=19&fm=2
54. Rujescu C. "Optimal Period for Winter Mountain Tourism in Romania." *Sustainability*, 2022.

- 55.Stanciu M., Popescu A. "Rural Tourism, Agrotourism and Ecotourism in Romania: Current Research Status and Future Trends." *Management of Sustainable Development*, 2023.
- 56.The financing of Romania-Ukraine cooperation projects in the field of culture and tourism is postponed <https://ro-ua.net/en/comunication-2021-2027/noutati-2021-2027/1491-the-financing-of-romania-ukraine-cooperation-projects-in-the-field-of-culture-and-tourism-is-postponed>
- 57.Tigu G., Cristache S., Mahika E., Totan L. "Analysis of the Cultural Tourism Trends and Perspectives in Romania." *ESSACHESS - Journal for Communication Studies*, 2014.
- 58.Tomescu A., Botezat E. "Culinary Tourism in Romania – Professional Points of View." In *Trends in Tourism and Hospitality Industry*, edited by M. T. Mescon, 115-128. Oxford: CABI, 2014.
- 59.Tourism cooperation projects in the cross border Romanian-Ukrainian maramures. Vectors for sustainable development? <https://www-sre.wu.ac.at/ersa/ersaconfs/ersa12/ersa12acfinal00638.pdf>